

Catechismus
BREVIS, CHRISTI-
ANAE DISCIPLINAE
summam continens, omnibus
Ludimagistris autoritate
REGIA
commendatus.

HVIC CATECHISMO AD-
iuncti sunt Articuli, de quibus in vlti-
ma Synodo Londinensi, Anno Dom.
1552. ad tollendam opinionum disensionem,
& consensum verae religionis firmandum,
inter Episcopos & alios eruditos at-
que pios viros conuenerat: Regia
similiter autori-
tate promulgati.

LONDINI,
Cum privilegio Sereniss. Regis.
ANNO DOM. D. LIII.

Proh

48

2

624

co
A
qu
tis
gn
E

EDVARDVS VI,
DEI GRATIA ANGLIAE
Franciae & Hiberniae Rex,
fidei Defensor, & in terris
Ecclesiae Anglicanae & Hibernicae
supremum Caput, omnibus lue-
di magistris & ijs qui scho-
las Grammaticas ape-
riunt.

VMBREVIS ET
explicata Catechis-
mi ratio à pio quo-
dam et erudito viro
conscripta, nobis ad
cognoscendū offerretur, eius pertra-
ctationem & diligentē inquisitionē
quibusdam Episcopis & alijs erudi-
tis commisimus, quorū iudicium ma-
gnam apud nos auctoritatem habet.
Et quia conueniens cum scripturis
a. ij. &

8
Et Regni nostri institutis uisa est,
PLACUIT, non solum eam propter
conuenientiam in aspectum lucemque
proferre, sed etiam propter perspi-
cuitatem et breuitatem, omnibus lu-
dorum magistris ad docendum pro-
ponere, ut rudis adhuc et inchoata
aetas, religionis simul et literarum
iactis fundamentis, cum sapientia pi-
etatem discat, et regulam habeat in
reliquo uitae cursu, quid sentiendum
de Deo sit, ad quem omnis uita no-
stra confertur, et quomodo accepti
Deo simus, in quo omnibus actioni-
bus et uitae officijs elaborandum est.

Præcipimus itaque et mandamus
non modo uniuersis, sed etiam singu-
lis, pro cautione qua auctoritatē no-
stram

stram sanctam habere, & iustam uti-
olate dignitatis animaduersionem
deuitare studetis, ut sedulo ac dili-
genter hunc Catechismum in scholis
uestris doceatis, ut tenera adhuc &
fluens aetas, & praeceptorum autho-
ritate, & uerae religionis documen-
tis firmata, magnas oportunitates
ad ueram Dei uenerationē habeat,
& magna subsidia etiam ad omnia ui-
tae officia sequenda. Quibus instru-
cti, pietatem in Deum authorem om-
nium, obseruantiam erga Regē pa-
storem populi, studium in Rempublī-
cam cōmunem omnium matrē, melius
usurpantes, non sibi solum nasci uide-
antur, sed Deo, Regi, patriae utiles
& officiosi sint. Dat. Grenwici,
20. Maij, Anno regni nostri. 7.

se
it
c
li
p
ra
A
ti
in
n

Catechismus

Christianę Disciplinę.

F F I C I V M
singulorum est
quos **CHRISTVS**
morte sua rede-
merat, non mo-
dò vt serui sint
ad obedientiam,

sed etiam filij ad hæreditatem,
ita scire quæ sit vera & compla-
cita Deo vitæ via, vt ad singula re-
ligionis interrogata respondere
possint, & fidei ac professionis suæ
rationem reddere.

Atq; hæc apertissima docendi ra-
tio est, quam non modò Socrates
in philosophia, sed etiam Apoli-
narius in nostra religione secutus
a. iij. est,

CATECHISMVS.

est, ut & ignorantes interrogationibus quasi punctis erudiatur, & scientes ne amittant quæ didicerunt, commonefiant. Nos igitur utilitatis ratione habita, quam in adolescentibus instruendis sequi debemus, & breuitatis etiam, ut nihil neque redundans neque defectum esset vniuersæ scholæ nostræ, summam in dialogum coniecimus, ut tota res magis perspicua esset, & minus digressionibus euagaremur. Itaque ad hunc modum Magister Auditorem suum aggreditur.

M. A.

QUANDO QUIDEM OFFICIUM
cui mei magnam partem esse
video, Charissime fili, non tam ut
bonis literis institutus sis, curare,
quæ

DECEMPRECEPTA.

quàm etiam atq; etiam de genere religionis quodcunq; in tenera ista ætate colas, sedulò & diligenter perquirere, consentaneum putaui, quæstiunculis quibusdam tecum agere, ut certò sciam, num recte an secus in ea re operam posueris. Age igitur, dic mihi (mi fili) quænam ea sit religio quam profiteris?

A. Eam, præceptor venerande, religionem profiteor, quæ est CHRISTI Domini, quæq; Actorum vndecimo, Christiana nominata est.

M. Agnoscis igitur te Christianæ pietatis & religionis cultorem, ac CHRISTI Domini nostri discipulum?

A. Id equidem agnosco, atq; ingenuè & libere profiteor, quin &

a. v. vniuer-

C A T E C H I S M V S.

vniuersæ gloriæ meæ summam in hoc pono, tanquam in re quæ & honoratior sit, quàm vt ad eam ingenij mei tenuitas aspirare, & diuinior etiam, quàm vt orationis vlla facultate à me facile exprimi queat.

M. Dic proinde mihi, charissime fili, quàm accuratè poteris, religionis Christianæ summam quibusnam in rebus positam esse arbitraris?

Aud. In duabus: nempe vera in Deum fide ac certa persuasione concepta de rebus illis omnibus quæ sacris literis continentur: & charitate quæ cum in Deum tum in proximum nostrum tendit.

M. Fides illa quæ ex verbi auditu & lectione concepta est, quid docet te de Deo?

Aud.

CATECHISMVS.

A. Illud in primis docet, in mundo esse certam naturam, vnam substantiam, vnum animum, & mentem diuinam, aut potius spiritum æternum, absq; principio & fine, quem vocamus Deum, quem oportet vniuersos mundi populos colere summo honore, ac præcipuo genere adorationis. Ex diuinis etiam illis oraculis quæ per prophetas & amicos Dei Opt. Max. in sanctis libris ad sempiternam nominis eius gloriam diuulgantur, legem disco & comminationes; deinde promissiones & euāgelium Dei. Hæc per Moysen ac alios viros Dei cōscripta, ad nostram vsq; ætatem integra conseruata sunt & illæsa. Deinde præcipua capita nostræ fidei redacta fuerunt in breuissimum compen-

DECEM PRAECEPTA:

pendium, quod vulgo Symbolum Apostolicum appellatur.

Q. Fidei compendium, cur Symbolum nominarunt?

A. Symbolum si interpreteris, est signum, nota, tessera, aut inditium, quo commilitones ab hostibus dinoscuntur: vnde Compēdium fidei, quo christiani à non christianis distinguuntur, rectè symboli nomē sortitum est.

Ma. De lege primū quid sentias, aliqua dicas. Deinde etiam de Symbolo.

A. Faciam quod iubes, praeceptor uenerande, idēq; libentissime. Dominus Deus per Moysen nobis praecepit, ne vllum prorsus prae-ter illum, hoc est, ut illum solum habeamus Deum unicum creatorem & libe-

DECEM PRAECEPTA.

liberatorem nostrum: Ne uenere-
mur aut colamus simulachrum a-
liquod, aut imaginem quancunq;
siue depicta ea sit, siue celata aut
sculpta, siue ratione quauis alia for-
mata. Ne sumamus nomen domi-
ni Dei nostri in vanum, in re scili-
cet aut leui aut falsa. Postremo,
fixum illud & religiosum perpe-
tuo tenere debemus, ut Sabbathi
diem, quæ ad quietem & cultum
diuinum segregatur, sancte & re-
ligiose colemus.

Mag. Rectè. Recitate enim iam
sunt à te mihi leges primæ tabu-
læ, qua cognitio Dei & cultus eius
summatim comprehenditur. Iam
dic mihi quæ sint charitatis & dile-
ctionis nostræ officia erga homi-
nes?

Aud.

C A T E C H I S M U S.

Aud. Interrogas, mi præceptor, quid de altera parte legis Dei sentiam, quæ vulgo Secunda Tabula vocatur?

M. Hoc ipsum plane est, mi fili, de quo audire cupio.

Aud. Paucis rem omnem pro ingenij mei tenuitate expediam. Moseseam breui epitome conclusit, nimirum vt omni studio patrem & matrem honoremus atq; obseruemus, Ne vllum hominem occidamus, Ne adulterium committamus, Ne furtum vllum faciamus, Ne falsi testes simus contra quemuis. Postremò, ne rem vllam desyderemus proximi.

M. Præceptum illud de patris & matris honore, quomodo intelligendum est?

Au.

C A T E C H I S M V S.

A. Honor parentum, amorem, timorem, & reuerentiam completitur. Nec non versatur in obediendo, subueniendo, defendendo, ac etiam in fouendo, si necessitas incumbat. Nos quoque astringit vt Magistratui summopere obtemperemus, & maxima cum pietate: tum ministros Ecclesie, tum praeceptores, & omnes maiores obseruemus.

Ma. Quid autem continetur in praecepto illo, Ne occidas?

A. Ne odio prosequamur, ne iniuria afficiamus quemque, opprobriūue iaciamus. ac praeterea iubet vt etiam inimicos amemus, atque illis beneficiamus, qui nos odio prosequuntur, vtque hostibus nostris prospera quaeque atque felicia precemur.

M.

DECEM PRECEPTA.

M. Præceptū autem de non cōmittendo adulterio, quid tandem continere tibi videtur?

A. Hoc quidem præceptū multa continet: prohibet enim nō solum ne alloquamur impudicē alienam vxorem, aut mulierem quācūq;, néue petulāter contrectemus, verum etiam respiciamus quidē, seu libidinoso aspectu intueamur, nec quocūq; modo inhonesto ambiamus eam ipsi nos, nec nomine nostro alij: & deniq; omne genus obscenę vagęq; libidinis interdicitur.

M. Quid autem tibi videtur de præcepto non furandi?

Au. Pari compendio dicam, si libet audire, quo antea vsus sum. Præcipit autem ne cuipiam imponamus; ne commertia exerceamus
illi-

DECEN PRÆCEPTA.

illicita, ne suas opes cuiquam inui-
deamus, néue rem quancunq̃ pu-
temus vtilem, quæ aut iusta nō sit,
aut ab æquo & bono aliena. Breui-
ter, potius quod tuū est vt perdas,
q̃ vt rapias aliena, & in tuum ver-
tas commodum.

M. Quomodo illud obseruetur
de falso testimonio non dicendo ?

A. Si mendacia aut falsa aut ua-
na, nec loquamur ipsi, nec in alijs
vel loquendo vel tacendo, vel eti-
am præsentia nostra approbemus,
sed semper veritatem tueri debe-
mus, quotiescunq̃ aut locus aut
tempus id postulat.

M. Vltimum iam præceptum re-
linquitur, de rem proximi non
concupiscendo. quódnam tandem
illud est ?

b.i.

Au.

DECEM PRAECEPTA.

A. Hæc Lex in uniuersum omnis generis malas cupiditates prohibet, ac voluntatis nostræ appetitionem omnem insatiabilem, quæ infra rectæ rationis limites se non continet, refrenare atq; moderari nos iubet; vultq; vt quisque sit sua sorte contentus. Quisquis autem plus iusto appetit cum detrimento proximi & alterius iniuria, is charitatis atq; humanæ societatis vinculum rumpit & plane dissoluit, ac nisi resipiscat, acriter de eo sumet supplicium dominus Deus, legis suæ violatæ vindex seuerissimus. Qui autem ex harum legum præscripto vixerit, & laudem & felicitatem, ac ipsum etiam Deum propitium & benignum inueniet.

M. Iam video te decalogum breuiter

DECEM PRAECEPTA.

uiter explicuisse: deinceps vero dicit mihi, quomodo Christus haec omnia iam per partes à te explicata paucis est complexus: vniuersam vim legis in summa nobis proponens:

A. Vis vt omnia simul compendio connectam, quæ tum ad Deum tum ad homines pertinent?

M. Maxime.

A. CHRISTVS in hunc loquitur modū: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, et ex tota mente tua, & ex totis uiribus tuis, & hoc maximum est præceptum in lege. Alterum autem est huic simile: Diliges proximum tuum sicut teipsum.

Ex duobus hisce mandatis, pendent tota Lex & Prophetæ.

b ij.

M.

DECEM PRAECEPTA.

M. Iam porro volo vt mihi dicas quænam res sit lex illa quam narras : illa ne quam nos vocamus Legem naturæ : an etiam præter eam altera ?

A. Id olim me abs te didicisse me mini præceptor, nempe nature humane à Deo insitam eam fuisse, cū integra adhuc esset & incorrupta, post peccatum uerò, tametsi sapientes vtcunq; eam naturæ lucem non ignorarint, attamen hominum partem maximam ita iam latebat, vt vix eius vmbra sentirent.

M. Vnde fit vt Deus eam velit in tabulis describi, vtq; vni peculiari-ter populo assignaretur ?

A. Dicam. Imago Dei in homine per peccatum originis & consuetudinem malam, adeò in initio
ob-

DECEM PRAECEPTA.

obscurata est, & iudicium naturale adeò uitiatum, ut homo ipse non satis intelligat, honestum turpi quid intersit, nec iustū iniusto. Eam itaque imaginem volens benignus Deus in nobis renouare per legem in tabulis descriptam, effecit primum ut nos ipsos agnosceremus, & in ea perinde atque in speculo contueremur sordes & maculas nostri animi, & praefractam cordis vitiati duritiem, ut vel sic tandem peccato agnito, & perspecta nostrae carnis infirmitate, atque ira saeuientis in nos Dei ob peccatū, ardentius desideraremus seruatorem nostrum Christum Iesum, qui morte sua & preciosa sanguinis sui aspersione purgauit, & abluuit peccata nostra, placauit

b. iij.

iram

DECEM PRAECEPTA.

iram omnipotentis patris atque sacro-
 sancto sui spiritus afflatu, animosi
 nobis creat nouos, mentesque reno-
 uat ad imaginem & similitudinem
 sui creatoris, in iustitia & sanctitate
 veritatis, quam rem nec iustitia le-
 gis, nec vlla sacrificia Mosaica pote-
 rant efficere. Quod autem nullus
 ex lege iustificetur, patet non inde
 solum, quoniam iustus ex fide vi-
 uit, sed hinc etiam, quod nullus vi-
 uit mortalium, qui potest ea om-
 nia praestare quae decalogus iubet.
 Impedimenta enim quae legi aduer-
 santur, sunt infirmitas carnis, appe-
 titus prauus, & concupiscentia in-
 genita. Quod autem ad sacrificia
 attinet, quod ad purgationes, ad
 ablutiones, & reliquas caeremoni-
 as legis, vmbrae erant, typi, imagi-
 nes

DECEM PRAECEPTA.

nes & figuræ veri & æterni sacrificij IESV CHRISTI in cruce facti, cuius solius beneficio omnia omnium credentium peccata, ab ipso vsq; mundi exordio, ex sola misericordia Dei, non autē ex ullis meritis nostris, cōdonata sunt.

M. Adhuc non audio vnde factum sit, vt vni duntaxat populo (nimirum Israelitico) velit Deus optimus maximus arcanam animi sui voluntatem significare.

A. Illud propemodum mihi exciderat: puto autem non proinde factum esse, quasi decalogus non ad omnes homines pertinuerit, cum dominus Deus noster non solum sit Deus Iudæorum, sed etiam & Gētium. At potius dicendum est vt agnosceretur verus Messias qui

b iij est

S Y M B O L V M .

CHRISTVS noster cum veni-
ret in mūdum, quem ex gente ista
& non ex altera, ob promissionis
veritatem, oportuit nasci. Ob
quam causam voluit Deus popu-
lum aliquem certum, sanctum, &
separatum, tanquam sibi peculia-
rem & propriū describere, vt ni-
mirum sancta, pura & illæsa sua o-
racula & verba perpetuò conser-
uarentur.

M. Abunde hætenus mihi satis-
factum est, chare fili, iam ad Chri-
stianam confessionem veniamus,
quam mihi volo vt clare recenseas.

*Symbo-
lū fidei.*

A. Faciam. Credo in Deum
Patrem omnipotentem, Creato-
rem cœli & terre. Et in I E S V M
Christum filium eius vnicum Do-
minum nostrum. Qui conceptus
est

SYMBOLVM.

est de spiritu sancto, natus ex Maria virgine. Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus & sepultus. Descēdit ad inferna, tertia die resurrexit à mortuis. Ascendit ad coelos, sedet ad dexteram Dei patris omnipotentis. Inde venturus est iudicare viuos & mortuos.

Credo in spiritum sanctum, Sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum communionem. Remissionem peccatorum. Carnis resurrectionem. Et vitam æternam.

M. Ista à te generaliter & strictim proposita sunt, mi fili, quocirca operè pretium est, vt quæ dicta sunt per partes, amplifices, quo de singulis quid credas, clare intelligam: ac primo loco de cognitione Dei, post autem de eius cultu audire cu

b v

pio.

S Y M B O L V M.

pio. Au. Sequar libens voluntatem tuam, charissime præceptor, quoad ingenij mei tenuitas patiatur: sic itaque rem omnem accipe. Ante omnia firmiter credendum tenendumq; est, Deum patrem Opt. Max. initio & ex nihilo creasse & fabricasse vniuersam hanc mundi machinam, & res in ea omnes quæcunq; continentur, eaq; omnia facta esse per potentiam verbi sui, id est, I E S V C H R I S T I filij Dei, quod scripturarum testimonio satis est comprobatum: ubi autem creaturas omnes sic fabricasset, eas deinceps rexisset, gubernasset, conseruasset, atq; ex bonitate & munifica manu sua quæcunque ad vitam nostram tuendam conseruandamq; necessaria requiruntur, exhi-

SYMBOLVM.

exhibuisse atq; etiamnum exhibere largissime, ut nimirum perinde illis vteremur, ac memores & pios filios decet.

M. Cur autem Deum vocas patrē?

Au. Eius rei duæ sunt causæ, Vna, quod nos omnes initio creauit, quodq; vitam omnibus est largitus: Altera vero maioris est momenti, quod videlicet per spiritum suum sanctum & per fidem, spiritualiter secundo genuerit, adoptando nos in filios, donando itidem regno suo, & vitę æternę hereditate cum IESV CHRISTO filio suo, & vero & naturali.

Mag. Cum igitur res alias omnes Deus homini vt inservirent, condiderit, hominē autē ad obsequiū, honorem & gloriam ipsius propriam

SYMBOLVM.

priam, quid habes quod dicas de
prima eius origine & creatione?

A. Id quod scripsit Moses, Deum
scilicet ex argilla primum homi-
nem finxisse, illiꝑ animam ac vitam
indidisse, atq; deinde sopore in A-
dam immisso, detractam ex eo mu-
liorem, in lucem produxisse, vt eā
& vitæ & fortunarum omnium
illi sociam adiungeret. Ac prop-
terea homo Adam vocatus est,
quia ex terra traxit originem; mu-
lier autem, quia omnium viuenti-
um mater erat futura, appellaba-
tur Eua.

Magi. Imago autem illa ad cu-
ius similitudinem hominem ais
formatum, Quænam est?

Au. Ea est absolutissima iustitia
& perfectissima sanctimonia, quæ
ad

S Y M B O L V M.

ad ipsam Dei naturam quam maxime pertinet, & in Christo nouo nostro Adamo præclarissime est demonstrata, cuius in nobis quædam quasi scintillæ adhuc vix relucet.

M. Itane? Vix relucet?

Aud. Recte quidem, nam non iam sic splendent vt in initio ante hominis lapsum: quandoquidem homo ob peccatorum tenebras & caliginem errorum, imaginis huius splendorem restinxit. Sic iratus peccati reum ultus est Deus.

Magi. At cur id factum sit dicas, volo.

A. Dicam. Cum mundi huius fabricam creasset Dñs Deus, hortū idem ipse plantauit oblectationis
&

S Y M B O L V M.

& iucunditatis plenissimum, in loco quodam versus orientem sito, eumq; nominauit Eden, in quo preter arbores alias longe pulcherri- mas, vna fuit in primis non ita procul ab horti illius medio, cuius nomē Arbor vite, & altera Arbor cognitionis boni & mali. Hic Dominus Deus singulari amore ductus, posuit hominē, hortumq; illi tradidit curandum & colendum, liberum ei faciens, vt de fructu omnium arborum Paradisi manducaret, excepto eo, quem Arbor sciētiæ boni & mali produxisset: huius arboris fructum si quando degustaret, citra omnem controuersiam mortis subiret supplicium. Eua autem à diabolo, serpentis imitante formam, elusa, fructum alioqui veti.

S Y M B O L V M .

vetitum, ob aspectus iucunditatem
 desiderandum, ob manducandi
 voluptatem appetendum, & ob
 boni & mali scientiam vehemen-
 ter iucundum, decerpfit, edit, ac
 dedit marito, vt ipse eundem ede-
 ret, quo factum est, vt statim vterq;
 mortui sint, hoc est, non tantum
 mortē corporis obnoxij fuerunt,
 verum animi quoq; vitam amise-
 runt, quæ est iustitia, & protinus
 diuina in illis imago offuscata est,
 ac lineamenta illa iustitię, sanctita-
 tis, veritatis & cognitionis Dei, lō-
 ge pulcherrima, confusa sunt &
 pene deleta, reliqua vero fuit ima-
 go terrena, cum iniustitia coniu-
 cta, fraude, affectiōe carnali, & de
 rebus diuinis ac cœlestibus igno-
 ratio summa, inde autem nata est
 car-

SYMBOLVM.

carnis nostræ infirmitas, inde ista corruptio & confusio affectionū & cupiditatum omnium : hinc illa pestis, hinc illud seminarium & nutrimentum peccatorum omnium, quo genus humanum inficitur, & Peccatū originis appellatur. Porro sic natura corrupta est & deiecta, vt nisi bonitas & misericordia omnipotentis Dei nobis tulisset opem per medicinam gratiæ, quæ admodum corpore in vniuersas mortis miseras detrudimur, sic necessarium fuisset, vt omnes omnium generum homines in eterna supplicia, & ignem qui extinguere non potest, conijcerentur.

M. Ohominum ingritudinem, at qua tandem spe primi nostri parentes freti, & deinceps reliqui leuati

uati sunt.

A. Iam Dominus Deus & Adam & Euam, cum verbis tū factis castigasset (de horto enī deturbauit utrosq; cū opprobrio grauissimo) maledixit serpēti, minatus illi tēpus olim fore, quo mulieris semē caput illi imminueret: postea verò Dominus Deus promissionē hanc magnificā et benignissimā cōfirmavit. Primū, foedere per circūcisionē cū Abrahamo inito, & in Isaac eius filio: deinde etiā per Moysen: postremo autē per clarissimorū prophetarū oracula. M. Quid autem sibi vult serpentis caput, ac semen illud de quo loquitur Deus? A. In serpētis capite venenū eius cōtinetur, ac vite & virtutis summa, quo fit ut mihi caput serpentis vniuer-

c. i.

sam

S Y M B O L V M.

ſam potentiam & regnum, aut (ut
verius loquar) tyrannidem Dia-
boli ſerpentis antiqui referat: ſe-
men verò illud eſt (vbi clariffime
nos docet Paulus) Ieſus CHRISTVS
filius Dei, verus Deus, & verus
homo, conceptus de ſpiritu ſancto
& generatus ex beatæ, puræ, inui-
olataeque Mariæ virginis vtero &
ſubſtãtia, ac de ea ſic natus & enu-
tritus eſt, vt reliqui infantes, niſi
quod ab omni peccati contagione
eſſet alieniſſimus.

M. Fundamenta quæ à te iacta
ſunt omnino veriſſima ſunt: iã au-
tẽ ad eas actiões progrediamur, in
quibus & ſalus & victoria noſtra
cõtra ſerpentẽ illũ antiquũ ſita eſt.

A. Faciam, chariſſime præcep-
tor. Poſtquam CHRISTVS Ieſus
Apoſto-

S Y M B O L M.

Apostolis suis doctrinam hanc lætissimam, & modis omnibus diuinam, quæ Græco vocabulo *εὐαγγέλιον* nominatur, demandasset, ac postquam signis & miraculis innumeris, quibus tota eius vita fuit refertissima, idem obsignasset, verberibus tandem acriter cæsus, & vultu & verbis & sputo in faciem immisso, illusus, tandem manibus ac pedibus, clauorum impulsu, perforatis, in crucem actus est. Deinde verè mortuus est, & uerè sepultus, ut iratum humano generi patrem suauissimo sacrificio placaret, atq; morte sua eum sibi subijceret, qui mortis tenebat imperium, hoc est diabolus. quandoquidem non viui solum sed mortui etiam, siue in inferno fuerint, siue in alio quocū-

C. ij.

que

SYMBOLVM.

que loco, mortis illius, potentiam
& vim senserunt. Quibus in car-
cere existētibz (vt inquit Petrus)
CHRISTVS licet corpore morti-
ficatus, spiritu tamen viuificatus,
predicauit. Tercio die post resur-
rexit etiam corpore viuus, & mul-
tis testimonijs preclarissimis, qua-
draginta dierum spatio inter disci-
pulos versatus est, edens ac bibens
cum illis: in quorum conspectu nu-
be obductus, in coelum ferebatur,
aut potius supra omnes coelos, vbi
sedet hodie ad patris dextram, fa-
ctus Dominus omnium, siue quae
in coelo sunt, siue quae in terra: Rex
regum omnium, Pontifex noster
& aeternus & vnicus, vnicus aduo-
catus, vnicus mediator, & vnicus
reconciliator Dei & hominum.

Quo-

S Y M B O L V M.

Quoniam autem intrauit in gloriam Maiestatis suæ, demisso ad nos (vti promisit) sancto suo spiritu, cecitatis nostræ tenebras illustrat, mētes nostras mouet, regit, docet, purgat, solatur ac iuuat, sic vsq̃ facturus, quoad mundi fabrica dissoluetur.

Ma. Video te præcipua religionis nostrę capita breuiter attigisse, ac veluti in compendiolo explicasse Symbolum modo à te recitatũ. Iam igitur volo de certis capitibus quedam à te percontari.

A. Fac quod libet, mi præceptor, nam in his quæ minus intelligam, tu me poteris accuratius institueret: quæ autem exciderunt, in memoriam reuocare, aut etiam quæ parum fideliter inhæserint, altius

imprimere.

M. Dic porro mihi, si per mortem suam veniam consequimur peccatorum, an non ea satis erat, nisi etiam à mortuis resurgeret?

Audi. Non erat satis si vel eius vel nostri rationem habeas. Nisi enim resurrexisset, minime putaretur filius Dei: quo factum est, ut illud sibi dū in cruce pēderet, ab his qui viderant, exprobraretur. Dicebāt enim: Alios seruauit, seipsum non potest seruare: Descendat nunc de cruce, & credemus ei. Iam autem resurgens à mortuis ad vite perennitatem, diuinitatis suæ potentiam monstrauit maiorem, quam si descendēdo de cruce mortis terrores refugisset. Mori quidē omnibus est commune, at mortis

vin-

S Y M B O L V M.

vincula soluere, & virtute propria
resurgere, id vnigeniti Iesu C H R I
S T I filij Dei, authoris vitæ vnici
proprium est. Deinde etiam neces-
sarium fuit vt resurgeret cum glo-
ria, vt Dauidis & aliorum prophe-
tarum Dei implerentur oracula:
qui prædixerunt fore, vt nec cor-
pus eius videret corruptionem,
nec anima apud inferos relinque-
retur. Quod autem ad nos attinet,
nec fuisset iustificati, nec resur-
rectionis nobis spes aliqua fuisset
reliqua, nisi resurrexisset. vt multis
in locis Paulus clarissime demon-
strat. Si enim remansisset in clau-
stris mortis in sepultura, & cor-
ruptione vt reliqui homines con-
clusus, quomodo sperassemus salu-
tem per illum, qui seipsum non ser-

c. iij.

uaue.

uauerit: Fuit igitur consentaneum
 & ad eam personam quam sustine-
 bat, necessarium, & ad summum
 salutis nostrę adiumentum, ut pri-
 mum C H R I S T V S seipsum à mor-
 te liberaret, post autem ut nos no-
 strę salutis per resurrectionem
 eius faceret certiores. M. Atti-
 gisti iam, mi fili, principem cau-
 sam resurrectionis Christi, nunc de
 ascensione eius in cœlos quid cen-
 seas libet audire. Quomodo illis
 respondendum putas, qui dicunt
 satius fuisse hic in terris maneret
 nobiscum, vt scilicet gubernaret
 ac regeret nos præsens, siquidem
 præter alias causas credibile est, a-
 more populi erga suū principem,
 bonum presertim & benignū, per
 præsentiam suam fieri auctiorem.

Au.

S Y M B O L' V M.

A. Res quas faceret præsens, id est, si coram nobiscum uersaretur, eas omnes absens facit, regit, tuetur, corroborat, defendit, corripit, punit, corrigit, & reliqua omnia facit quæ talem decet principem, aut etiam Deum ipsum: omnia inquam, siue que ad necessitatem, siue que ad utilitatem, siue que ad honorem & commodum nostrum spectent. Ad hæc autem Christus non sic, ut multi arbitratur, huic mundo absens est: Nam tametsi corporea illius moles hinc à nobis sublata sit, est tamen diuinitas eius nobiscum perpetuò præsens, etiam si oculorū istorum aspectui non sit subiecta. Res quæ incorporeæ sūt, corporis organo nō possūt apprehēdi. Quis unquē suam ipsius animam uiderit?

S Y M B O L V M.

nullus, At quid nobis presentius?
 quid cuius propinquius anima sua.
 Quæ spiritualia sunt, non viden-
 tur nisi oculo spiritus. CHRISTI
 igitur diuinitatem qui in terris vi-
 dere vult, aperiat oculos, non cor-
 poris sed animi, sed fidei, & vide-
 bit præsentem, quem oculus non
 vidit. Videbit præsentem & in me-
 dio eorum, ubicumque sint duo vel
 tres congregati in nomine eius: vi-
 debit præsentem nobiscum usque ad
 consummationem sæculi. Quid
 dixi? Christum videbit præsentem?
 Imo & videbit & sentiet in seip-
 so inhabitantem haud aliter, ac ani-
 mum suum proprium: habitat enim
 ac residet in animo ac corde eius,
 qui suam omnem collocat in eo fi-
 duciam.

M.

SYMBOLVM.

Ma. Optime. At nostra confessio est in coelos eum cōscendisse, illud igitur dic quomodo intelligēdū sit.

Au. Vulgo de eo dici solet, qui cellum aliquem gradum aut dignitatem obtinuerit, quod ascendit & promouetur in altum locum, altam sedem aut gradū, quia mutauit conditionem, quodq; iam reliquis sit honoratior. Sic porro CHRISTVS ascendit, quemadmodū prius descēdebat: descendeabat autem à summa gloria ad summam ignominiam, nempe ignominiam serui & crucis: atq; ita postea ascendeabat à summa ignominia ad summam gloriam, ad eam nimirū quā habuit prius: & ascensus eius in coelum, imò supra omnes coelos, ad thronū vsq; Dei. Ratione iustissima

S Y M B O L V M.

fima constare debet, vt scilicet ad
humilitatis & ignominiae propor-
tionem, gloria & maiestas respon-
derent: hoc scribens ad Philippen-
ses, docet nos Paulus, Factus est o-
bediens vsq; ad mortem, mortem
autem crucis. propter quod & De-
us illum in summam extulit subli-
mitatem, & dedit illi nomen quod
est supra omne nomen, vt in nomi-
ne Iesu omne genu se flectat, coe-
lestiũ, terrestrium & infernorum.
Tamen si autem coelos iam conscẽ-
derit, diuina tamen sua natura ac
spiritu semper in Ecclesia præsens
erit vsq; ad orbis dissolutionem. In-
de tamen non efficitur, vt nobis
corpore sit præsens, cū alia diuini-
tatis eius ratio sit, & humanitatis
alia. Hæc enim est creata, illa incre-

ata

S Y M B O L V M.

ata:hec in aliquo coeli loco, illa autem sic ubiq; est, vt coelum & terram impleat. Id autem vt similitudine fiat illustrius, Nulla res Christum verius adumbrat sole. est enim imago lucis ac splendoris Christi propria. Sol coelum semper occupat, eundem tamen dicimus mundo presentem. Nam absq; lumine nihil unquam cuiquam presens est, id est, non videtur. implet enim sol lumine suo res omnes. Sic Christus supra omnes coelos eleuatur, vt sit praesens omnibus, vtque, Paulo teste, impleret omnia. Quod autem ad corpoream Christi hic in terris presentiam attinet (si magna paruis componere licet) sic Christi corpus presens est nostrae fidei, vt sol cum cernatur praesens

S Y M B O L V M.

sens est oculo, cuius corpus tametsi
 corporaliter oculum non contin-
 gat, atq; hic in terris præsens præsenti
 adsit, tamen corpus solis præsens
 est visui, etiam reluctante interval-
 li distantia. Sic CHRISTI cor-
 pus, quod in gloriosa eius ascensio-
 ne nobis sublatum est, quodq; re-
 liquit mundum & ad Patrem a-
 biit, ore nostro abest, etiam cum
 sacrosanctum corporis & sangui-
 nis eius sacramentum ore nostro
 excipimus, fides tamen nostra ver-
 satur in coelis, ac intuetur solem il-
 lum iustitiæ, ac præsens præsenti in
 coelis haud aliter illi adest, ac visus
 adest corpori solis in coelis, aut sol
 in terris visui. Quemadmodum
 autem sol lumine suo adest rebus
 omnibus, sic etiam & CHRISTVS
 di-

S Y M B O L V M .

diuinitate sua: non tamen potest
lumen solis ab eius corpore sepa-
rari, neque porro diuinitas Christi
ab eius immortalis corpore. Sic er-
go CHRISTI corpus adserendū
est in vno cœli loco, & diuinitas
eius vbicq; vt nec de eius diuinita-
te corpus faciamus, nec de illius
corpore Deum.

M. Video, mi fili, te neutiquam
ignarum, quomodo rectè dicatur
CHRISTVS corpore absens, &
spiritu præsens: Porro hoc vnum à
te scire volo, cur ita Christus Do-
minus noster oculorum nostrorū
aspectu subtrahitur, atq; ex ascen-
sione eius in cœlum quid capimus
commodi?

Au. Illius rei præcipua causa fuit,
vt ea à nobis falsa tolleretur opinio
quæ

S Y M B O L V M.

quæ aliquando Apostolos ipsos tenuit : quod scilicet Christus in terris nobis cōspicius regnaret haud aliter, ac reliqui Reges ac Satrapæ mūdi. hunc in nobis errorem voluit extinctum, ac de regno eius magis sublimia cogitare : que res propterea sibi potior visa est, quia magis ad nostrum commodum & vtilitatem spectabat, vt regnum aliquod erigeretur, cuius fundamenta infide nostra iacerentur.

Quapropter necessarium fuit, vt nobis ab omni sensu corporeo subtraheretur, vt ea ratione fides nostra & excitata, & exercitata sit, ad intuendum moderationem & prouidentiam eius, qui corporeis non cernitur oculis. Cum autem sit rex non alicuius regionis vnus, verum

verum
rum
sultis
nostr
ret; si
ncere
coelu
prim
in alia
ceps
illuc
retur
vna a
us sic
q̄ aut
ellet,
les ei
in eo
que c
non e

SYMBOLVM.

verum etiā & coeli & terræ, viuo-
rum pariter & mortuorum, con-
sultissimum fuit, vt clam sensibus
nostris regnum suum administra-
ret; si enim oculorum sensibus sub-
iiceretur, oportuit eum nunc in
coelum erigi, nunc in terram de-
primi; nunc in hanc regionem, nūc
in aliam migrare, atq; ita vt prin-
ceps quispiam terrenus, huc atque
illuc negotiorum varietate traheretur.
Non enim poterat omnibus
vna adesse præsens, nisi corpus illi-
us sic abiret in diuinitatem, vt vbi-
q; aut in quamplurimis locis simul
esset, quod Eutyches & consimi-
les eius hæretici, senserunt. Si verò
in eodem momento temporis vbi-
que omnibus præsens adesset, iam
non esset homo, sed spectrum, neq;

d. i.

cor-

S Y M B O L V M.

corpus habuisset verum, sed imaginarium: Ex qua re mille continuo nascerentur errores, quos omnes, corpore integro in cœlum euecto, sustulit. Regnum interim & Remp. suam, id est Ecclesiam cum summa sapientia & virtute administrat, ipse incōspicius. Hominū est humana quadā ratione respub. suas moderari, CHRISTI autem & Dei diuina. Quicquid autem à me hactenus dictū est, mediocrem duntaxat particulam eius utilitatis continet, quam à subuecto in cœlum CHRISTI corpore capimus. Sunt enim plura quę dici possunt, ex quibus fructus colligitur amplissimus. Ante omnia autem non potest taceri hoc, tanta & tam ampla esse beneficia, quę nobis à mor-

S Y M B O L V M.

te, resurrectione, & ascensione
 CHRISTI adferuntur, vt nulla lin-
 gua aut hominum, aut etiam an-
 gelorum queat exprimere. Atque
 meam vt in hac re scientiam expe-
 riaris de præcipuis dicam, ad quæ
 tanquam ad capita reliqua omnia
 referas. Dico igitur cum ab his,
 tum etiam ab alijs CHRISTI acti-
 onibus duas ad nos commoditates
 prouenire, vnã quod quęcunque
 fecerit, ea omnia in nostram utili-
 tatem & commodum fecerit, adeo
 vt perinde nostra sint, modo eisdẽ
 firma viuacq; fide inheserimus, ac si
 nos fecissemus ipsi. Ipse quidem
 cruci suffixus est, & nos cum ipso
 crucifixi sumus, & nostra in eo pec-
 cata sunt punita. Ipse mortuus est
 & sepultus, nos itidẽ vna cum pec-

d. ij.

catis

S Y M B O L V M.

catis nostris mortui sumus & sepulti, idēq; ita vt omnis peccatorum nostrorum memoria penitus deleatur. Ipse resurrexit, & nos cum eo resurreximus, nimirum & resurrectionis & vitæ eius sic facti participes, vt nobis deinceps mors amplius non dominetur: est enim idem in nobis spiritus qui suscitauit Iesum à mortuis. Postremò, vt ille conscendit cœlestem gloriam, & nos cum eo subleuati sumus: vt demus ista non apparere, tamen tum demum hæc omnia proferentur in lucem, cum CHRISTVS qui est lux mundi, ostendet se in gloria sua, in quo felicitates nostrę omnes sunt recondite. Ad hæc autem ab ascensione eius in cœlum, concessa nobis sunt sancti

S Y M B O L V M.

cti spiritus dona, vti Paulus testatur abunde Eph. 4. Altera commoditas quam ex CHRISTI actionibus percipimus, est quod CHRISTVS nobis in exemplum proponitur, ad quod vitam nostram omnem formemus. CHRISTVS si mortuus sit, si sepultus, pro peccato, id fecit semel : si resurrexit, si in coelum ascenderit, semel tantum resurrexit, semel tantum ascendit, iam non amplius moritur, sed viuit cum Deo, & regnat in summa glorie æternitate. Sic si simus nos mortui, si sepulci peccato, quomodo posthac viuemus in eodem? Si resurrexerimus cum Christo, si per spem firmā in coelo cum eo versemur, coelestes res & diuinæ, non terrenæ &

d, iij cadu-

S Y M B O L V M.

caducæ nobis erunt cure. Et quem
admodum terreni hominis hacten-
us gestauimus imaginē, cœlestis
deinceps imaginem gestemus: utq̃
nunquam destitit CHRISTVS Do-
minus nobis benefacere, & spiritū
suum sanctum nobis largiendo, &
Ecclesiam suam tot præclaris do-
nis ornando, ac Patrem perpetuo
precando pro nobis, par nos ratio
excitare debet, ut proximum om-
ni studio iuueamus, & charitatis vin-
culum, quantum in nobis est, tuea-
mur: utq̃ Christum Dominum ac
saluatorem honoremus: non equi-
dem impijs traditionibus & frigi-
dis hominū inuentis, sed cultu cœ-
lesti, & reuera spirituali, quem &
nos qui demus, & illum qui acci-
piat, deceat maxime, haud aliter
atq̃

S Y M B O L V M.

atq; ille & honorauit, & honorat
patrem: qui enim honore illum af-
ficit, honorat & patrem, cuius rei
ille ipse testis est locupletissimus.

M. Finem mundi scriptura sacra
consummationē & perfectionem
regni ac mysterij Christi, & reno-
uationem rerum omnium appellat.
Sic loquitur Apłs Petrus. 2. Pet.
3. Nos coelos nouos & terram no-
uam expectamus iuxta promissio-
nem Dei, in quibus iustitia inhabi-
tat, videtur autem rationi consen-
taneum, vt corruptio, mutabilitas,
& peccatum (quibus subiicitur to-
tus mundus) aliquando cessarent.
Qua vero tandem via, aut quibus
circumstantiarum rationibus ista
fient, cupio abs te audire.

Au, Dicam vt possum eodem A-

d. iij

po-

S Y M B O L V M .

postolo teste, Cœli procellæ in
morem transibunt, elementa estu-
antia soluentur terræq; & quæ in
ea sunt opera exurentur. quasi di-
ceret, Mundus (vti in auro fieri
videmus) totus igne repurgabi-
tur, atque ad ultimam suam per-
fectionem reducetur, quem mi-
nor ille mundus, nimirum homo,
imitatus à corruptione, itidem &
mutatione liberabitur. Itaque
hominis causa, in cuius gratiam
maior hic mundus creabatur pri-
mum, renouatus tandem, faciem
induet multo cum iucundiorē,
tum pulchriorem.

M. Deinde autem quid superest?
Au. Vltimum & generale iudi-
cium: veniet namq; CHRISTVS, ad
cuius vocem mortui omnes resur-
gent

gent, &
atque
sidentē
excuss
iusq; c
bitur.
fecte p
morta
illis pr
damer
Christ
non cr
nem g
& ang
M. A
surre
Eccle
de qu
audi
quæ

SYMBOLVM.

gent, & anima & corpore integri, atque in throno maiestatis suæ residentē videbit totus mundus: post excusionē autem conscientiaē cuiusq̃, extrema sententia pronuntiabitur. Tunc temporis filij Dei perfecte possidebunt regnū illud immortalitatis & æternæ vitæ, quod illis preparatum fuit ante iacta fundamenta mundi, & regnabūt cum Christo in æternū. Impij verò qui non crediderunt, abiicientur in ignem eternum, destinatum diabolo & angelis eius.

M. Abunde dictum est à te de resurrectione mortuorum. Iam de Ecclesia sancta superest vt dicas: de qua quid sentias nimis vellem audire. Audi. Dicam ea paucis quæ scripturæ sacræ fulse explicant

d.v &

S Y M B O L V M.

& copiose. Antequam coelum & terrā creasset Dominus Deus, Regnum quoddam sibi pulcherrimū, & Remp. sanctissimam habere decreuit, eam Apostoli & Maiores nostri qui græc. *ἐκκλησίαν* scripserunt *ἐκκλησίαν* appellauerunt, in hanc adscriptam infinitam hominum multitudinem, qui omnes regi vni & supremo & vnico suo capiti subderentur, hunc nos vocamus Christum, quod perinde est ac si vinctum dixeris. Solebant enim pontifices & reges in populo Iudaico ex præcepto diuino in sua inauguratione, oleo quodam materiali perfundi, qui Christum Dominum spiritu suo sancto inunctum figurabant. Ad hanc Remp. constituendam proprie pertinent, quotquot vere

ti

timen
um, p
sanct
q om
collo
dinen
autem
ante e
ætern
esset
haben
tum
thore
pignu
diuin
adfer
quæ
M
etiam
ni &

SYMBOLVM.

timent, honorant, & inuocant Deum, prorsus applicantes animos ad sancte pieq; viuendum, & quicumq; omnem spem & fiduciam in eo collocantes, vitæ æternæ beatitudinem certissime expectant. Qui autem sunt in hac fide firmi, erant ante electi, prædestinati, & ad vitā æternam designati quā mundus esset cōditus, atq; huius rei testem habent in corde intrinsecus spiritum CHRISTI, illorum fidei auctorem, arram, & minime fallax pignus, quæ fides, sola mysteriorū diuinorū capax est, sola cordi pacē adfert, sola apprehendit iustitiam quæ est in Christo IESU.

M. Itane spiritus solus & fides, etiamsi dormiamus aut aliter supini & otiosi steterimus, omnia in
no-

S Y M B O L V M.

nostram gratiam sic facient, vt sine
vlla ope nostra in cœlum etiam
ociosos deportabunt.

Audit. Soleo, mi Præceptor,
(doctus id à te) inter causas &
effectus discrimen ponere. Pri-
ma, præcipua & perfectissima
causa nostrę iustificationis & salu-
tis est bonitas & amor Dei, quo
ille nos in numerum suorum ele-
ctos ante ascripsit quàm mundum
condiderat, Post nobis datur, vt
prædicatione Euangelij Iesu CHRI-
STI vocemur, quorum infunditur
nobis spiritus domini, cuius ductu
& auspitjs trahimur, vt firmam in
Deo fiduciam collocemus, & pro-
missionum eius omnium euen-
tum speremus. Eiusdem electio-
nis comes est mortificatio veteris
ho-

homini
piscen
ctificat
ximi, iu
q; vt su
purum
in nob
test, id
ab isto
amore
sanctis
reliqu
bonita
& ip
coniu
salutis
sunt
dici
cari &
quia

S Y M B O L V M.

hominis, id est appetitus & concupiscentie nostrę. Illius etiã est sanctificatio nostra, amor Dei & proximi, iustitia & innocentia vite, atq; vt summatim dicam, quicquid purum, syncerũ, verum & bonum in nobis existit, aut à nobis fieri potest, id totũ à radice ista suauissima, ab isto fonte largissimo, bonitate, amore, electione, & proposito dei sanctissimo nascitur. Ille est causa, reliqua sunt effectus. Sunt tamen bonitas Dei, & electio & spiritus & ipse CHRISTVS causę inter se coniunctę & colligatę, quę inter salutis nostrę principes causas possunt numerari. Quoties igitur dici solet, Sola nos fide iustificari & seruari, ita dictum est, quia fides, aut potius fiducia sola appre-

S Y M B O L U M.

apprehendit, intelligit, & cognoscit nostrā iustificationem nobis à Deo gratis dari, hoc est nullis nostris meritis, sed ex gratuita gratia omnipotentis patris. Porro fides amorem gignit proximi, & actiones quæ Deo placent. Nam si viua & uera sit & spiritu sancto animata, mater est eorū omnium quęcunque bene aut dicuntur aut fiunt. Ex hoc breui orationis compendio clarum est, vnde iustificatio nostra, & quibus modis paretur: non enim meritorum nostrorū dignitate vel hætenus electi, vel olim saluati erimus, sed per solam misericordiam Dei & CHRISTI Domini meram gratiam, per quam ad bona opera quę preparauit Deus, vt in eis ambulemus, in ipso conditi sumus.

sumus
iustific
ri non
hæren
niri po
fidem
Ma.
& op
cet, e
Paul
scrib
aut
& e
vt al
te d
A
op
mi
cer
po

sumus. Et licet opera bona nostrā
iustificationem apud Deum mere-
ri non possunt, sic tamen fidei ad-
hærent, vt neq; illa sine ipsis inue-
niri possit, neq; bona opera extra
fidem vsquam reperiantur.

Ma. Breuis hæc tractatio de fide
& operibus vehementer mihi pla-
cet, eadem enim clarissime docet
Paulus. Potes ne adhuc mihi de-
scribere Ecclesiā quā dicis Remp.
aut communitatem Christianam,
& eam sic mihi ob oculos ponere,
vt ab alia quauis hominum societa-
te distincte & diserte discernatur?

Au. Experiar quomodo quam
optime id possim prestare. Tu vis
mi præceptor, si recte intelligo, vt
certam aliquam tibi, & quæ videri
possit, definiam Ecclesiam.

M.

S Y M B O L U M.

M. Hoc ipsum volo, atq; vt facias erit valde commodum.

A. Ea ecclesia non est aliud, quam certa quædam multitudo hominum, qui in quocunq; loco sint, puram & synceram profitentur doctrinam CHRISTI, idq; ea forma, qua ab Euangelistis & Apostolis in testamento sancto CHRISTI fideliter prodita est: quique in omnibus gubernantur & reguntur legibus & statutis sui Regis & Pontificis CHRISTI, in vinculo charitatis, & præterea vtuntur eius mysterijs, que communi vocabulo Sacramenta appellantur, eadem puritate & simplicitate (quod ad ipsorum naturam atque substantiam attinet) qua vsi sunt, & nobis in scriptis reliquerunt Apostoli

S Y M B O L V M.

stoli Christi. Sunt igitur huius Ecclesiae notae, primum pura praedicationis Evangelij: deinde dilectio fraterna, è qua, vt ex eiusdem corporis membris, mutua beneuolentia nascitur. Tertio, sincera & pura obseruatio sacramentorum Domini, iuxta institutum Evangelij. Postremo, correctio fraterna, & eorum excommunicatio qui vitam nolunt rectius instituere. Hanc notam sancti patres Disciplinam appellauerunt. Hæc illa est Ecclesia quæ est fundata in firma petra Iesu Christo, atq; in eius fiducia: hæc illa est ecclesia, quam Paulus uocat Columnam & firmamentum veritatis. ad hanc clauis pertinent quibus coelum & clauditur & recluditur; id enim fit per ministerium

e i.

ver.

SYMBOLVM.

verbi, id quod potestas ligandi, soluendiq; , retinendi ac remittendi peccata propriè spectat . Quo fit, vt quisquis Euangelio, in hac ecclesia prædicato, crediderit , saluabitur: qui verò non crediderit, condemnabitur.

Ma. Hic libet audire quid de spiritu sancto credas.

A. Illum tertiam personam sanctissimæ Trinitatis esse confiteor, & cum patri atq; filio sit æqualis, ac eiusdem prorsus naturæ , vna cum vtroq; adorandum.

M. Cur sanctus appellatur?

Au. Non tantum ob suam ipsius sanctitatem, sed quod per eum electi Dei & membra CHRISTI sancta efficiantur. Quare diuinæ literæ illum Spiritum sanctificationis vocarunt.

vocarunt.

Ma. Quibus in rebus hanc sanctificationem constituis?

Au. Primum quidem eius instinctu regeneramur, & idcirco dixit Christus, oportere nos aqua & spiritu renasci. Eius deinde afflatu in filios Dei adoptamur, unde non immerito Spiritus adoptionis est dictus. Eius luce illustramur ad intelligenda Dei mysteria: Eius iudicio condonatur ac retinentur peccata: Eius vi reprimatur & domatur Caro cum suis cupiditatibus. Eius arbitrio multiplicia dona sanctis distribuuntur: Eius denique opera corpora nostra mortalia reuiuiscunt: proinde in tantorum donorum authorem non immerito credimus, eumque colimus et inuocamus.

e. n.

Ma.

M. Quę de spiritu sancto retulisti, satis esse arbitor. Sed id ex te audire velim, cur statim adiungitur nos credere Sanctam Catholicam Ecclesiam, & sanctorum communionem?

Audi. Duo hæc, vt semper credidi, appositissimè connectuntur, quoniam societates & corpora ceterorum hominum, cum artibus tum rationibus procedunt atq; gubernantur: At ecclesia, quę cœtus est vocatorum ad eternam salutem, à spiritu sancto, cuius iam mentionem fecimus, & collecta est & regitur, quod cum neq; sensu neq; luce naturæ intelligatur, iure meritoq; inter ea quę creduntur, hoc loco positum est. Et catholica, id est vniuersalis, ideo appellatur si-
de

deliū collectam loco nō per vniuersos cultores, quoniam & prout eiusdem tantum put CHRIS inuicem quoniam communionem mentorum, catorum, & bent, atq; inter ea com lam rem ma vt sese mutu sto vicissim

Magister sit de cogni bris eius, lib quid sit cul

SYMBOLVM.

collectio, quia speciali cuipi-
co nō est alligata: Deus enim
niuersos fines orbis habet sui
res, qui licet diuersitate regi-
& prouinciarū sint dissecti,
em tamen corporis, cuius ca-
CHRISTVS est, membra sunt
em quā coniuñctissima, cō-
onemq; spiritus, fidei, sacra-
orum, precū, remissionis pec-
um, & cœlestis felicitatis ha-
atq; dilectionis vinculo sic
ea comparatum est, vt in nul-
em magis incumbant, quā
ē mutuo iuuent, & in Chri-
cissim edificent.

Magister . Cum iam dictum
cognitione Dei & de mem-
ius, libet etiam aliquid audire
sit cultus Dei.

e. iij.

Au

A. Imprimis considerandum est rectam & veram cognitionē Dei, esse cultus Dei præcipuum, & vnicum fundamentum, cognitionem timor fouet ac tuetur, quem sacræ literæ Initium sapientiæ appellaue-
runt : fides autem & spes fulcra sunt & stabilimenta, quibus alia omnia prius à nobis commemora-
ta, innituntur. Porro charitas, quam dilectionem vocamus, est vinculi instar perpetui, cuius arctitudine virtutes reliquæ omnes vnite, fiunt auctiores. Et hæ sunt partes cultus Dei interiores, id est animi.

M. Quid habes quod de Sabbatho dicas, aut de die festo, cuius inter leges Primæ tabulæ fecisti mentionem?

A. Sabbathum, si interpreteris,

re-

requiem
sequium
tum. Est au-
quillitatis
stum cred-
cia quā hal-
animos no-
more legi-
ferni, cert-
quod per-
quodq; no-
sui consti-
& uera tr-
tur, que re-
etis illius
gno Dei
ro in die S-
remonie
huius fidei
& testim

quietem significat, ad cultū & ob
 ium Dei solummodo institu-
 tū. Est autem eius quietis & tran-
 quillitatis typus, quam qui in Chri-
 sto credunt, obtinent. Nam fidu-
 ciam quā habemus in Christo, liberat
 nos nostros ab omni seruituti-
 re legis, peccati, mortis, & in-
 certiorum interim nos faciens,
 ut per illum placeamus Deo,
 ut nos filios & hæredes regni
 constituerit, unde pax in corde
 vera tranquillitas animi nasci-
 que res gustus quidam est qui-
 illius felicissime, quam in re-
 Dei sumis habituri. Quæ ve-
 in die Sabbathi geruntur, ut cõ-
 onie & exercitia in cultu Dei,
 us fiducie & quietis signa sunt
 testimonia. Et christifideles
 e. iij. æquum

æquum est diebus, qui ad sacra sunt destinati, prophanis operibus longe semotis, religioni & cultui Dei, sedulo vacare.

M. Quænam sunt cultus illius exterioris (quem in certis quibusdam exercitijs positum aiebas) partes? & illius etiam interioris indicia?

A. Primo, docere & audire doctrinam Euangelij, deinde Ceremoniarum & Sacramentorum syncretus & proprius vsus: Propterea præcationis ad Deum per Christum & nomine CHRISTI factæ, quæ quidem Spiritum sanctum impetrant, omnis veri cultus & religionis syncere authorem certissimum

M. De mihi quid tu vocas sacramenta?

A. Sunt certæ solennes actiones, &

& ceremonie
vt per eas
erga nos ad
sim professi
ex illorum
um benefi
& qui in il
locant, quo
nis Christi
Discipulo

M. Sacra
m⁹, & que
dñi, dic fili
A. Qui in
ligionis ch
tetur, & v
tiam lo
rentum
sufficere
pura &

DE BAPTISMO

ceremoniæ à Christo institute,
per eas beneficiorum suorum
nos admoneret, & nos vicis-
professionem ederemus, quod
illorum simus numero, qui tali-
beneficiorum sunt participes,
qui in illo fiduciam omnem col-
unt, quodq; nos nō pudet nomi-
Christiani, aut appellationis
cipulorum CHRISTI.

.Sacramenta illa duo, Baptis-
& quæ à Paulo vocatur Coena
dic fili quomodo ministratur?
Qui in Christum credit, & re-
onis christiani articulos profi-
r, & vult baptizari, (de adul-
am loquor, nam paruulis pa-
um aut ecclesiæ professio
cere potest) hunc minister
& simplici aqua intingit

c.v.

aut

D E C O E N A

aut lauat in nomine Patris & Filij
& Spiritus sancti, & precationi-
bus commendat eum Deo, cuius
Ecclesie iam palam adiungitur, vt
gratiam suam illi largiatur, qua sue
professioni respondeat.

M. Coenæ verò dominicæ quis
est vsus?

A. Is nimirum, qui ab ipso Do-
mino nostro Iesu Christo fuit in-
stitutus. Qui, vt diuus inquit Pau-
lus, ea nocte qua tradebatur, acce-
pit panem: & postquam gratias e-
gisset, fregit, ac dixit: Hoc meum
est corpus, quod pro vobis fran-
gitur: hoc facite in mei cōmemo-
rationem. Ad eundem modum &
poculum, peracta coena, eis dedit,
dicens: Hoc poculum nouum te-
stamētum est in meo sanguine: hoc
faci-

Coena
domi-
nica.

facite
com-
ma &
tene-
mem-
& m-
vt ill-
ius se-
M. C-
& ob-
A-
sti re-
quo-
eccle-
sancti
spiri-
gur-
quo-
in no-
mus

DOMINICA.

facite quotiescūq; biberitis, in mei
commemorationem. Hęc erat for-
ma & ratio coenæ Domini, quam
tenere & obseruare debemus, quo
memoria tanti beneficij passionis
& mortis CHRISTI conseruetur,
vt ille veniat & faciat nos post hu-
ius seculi finem suę mensę assidere.
M. Quam rem nobis representat,
& ob oculos ponit Baptismus?

Au. Nos esse per spiritum Chri-
sti renatos & mundatos à peccato,
quodq; simus membra & partes
ecclesię ascripti in communionem
sanctorum: Aqua enim significat
spiritum. Baptismus etiam est fi-
gura sepulturę nostrę in Christo,
quodq; cū illo vna resuscitabimur
in noua vita, vt superius tractau-
mus, in resurrectione Christi.

Baptis-
mus.

Ma.

D E C O E N A

M. Quam rem significat & demonstrat nobis coena, quam celebramus in memoriam Domini?

A. Coena (sicuti paulo ante à nobis explicatur) est grata quedam memoria mortis CHRISTI, cum panis representet corpus eius ad crucifigendum pro nobis traditi, vinum autem ponatur vice & loco sanguinis, abunde pro nobis fusi. Ac quemadmodum pane & vino vita nostra naturalis sustinetur ac nutritur, sic corpore, id est carne & sanguine Christi, anima per fidem nutritur & vegetatur ad vitam coelestem & spiritualem.

M. Quomodo ista fiunt?

A. Ista quidem fiunt occulta quadam ratione & energia spiritus, quando credimus Christum corpus & sanguinem
gui-

DOMINICA.

guinem suum pro nobis semel tradidisse in sacrificium & gratissimā victimam Patri cœlesti; & dū confitemur atq; agnoscimus illum pro vñico saluatore, Pontifice, mediatore & redemptore nostro, cui debetur omnis honor & gloria.

M. Rectè rem hanc omnem intelligis. Id videris velle dictum, Fidem esse os animæ, quo cibum hunc planè diuinum & salutis iuxta & immortalitatis plenum, & spiritus sancti opera cōmunicatum, recipimus. Jam cum de sacramētis tractatum sit, ad reliqua cultus Dei membra transcas.

A. Faciam quod iubes. Ad diuini cultus perfectionem duo adhuc supersunt. Primum, dominus noster Iesus CHRISTVS voluit Doctores
&

DE ORATIONE.

& Euangelistas, id est, concionato-
res Euangelij esse, vt scilicet vox e-
ius perpetuò in Ecclesia sua reso-
naret. Qui Christiani nomine cen-
seri cupit (id quod omnes cupere
deberent) dubitationē habere non
potest, oportere eum cum summo
studio, & desiderio longe arden-
tissimo operam nauare, vt verbum
Domini & audiat & imbibat, non
tanquam verbis hominis cuius-
piam, sed veluti (vt reuera est) ver-
bum omnipotentis Dei. Deinde
verò, quoniam omne quod bonum
est, quòdque ab homine Christia-
no appeti debet, nobis adsit à Deo,
atque ab eo conceditur, propterea
ab eo rem omnem petere debe-
mus, atque per gratiarum actio-
nem omnia illi accepta referre :
que

DE ORATIONE.

quæres adeò illi placet, vt sacrificij præclari loco ducat: quemadmodum prophetarum & Apostolorum testimonio est clarissimum.

M. Tunc habes formam aliquam precandi certam & propriam?

Au. Maximè. Nempe illam ipsam quam Dominus noster discipulos suos docuit, & simul cum illis, reliquos Christianos omnes.

Qui aliquando rogatus vt doceret eos formam orandi, hanc eos edocuit. Quando oratis (inquit) dicite:

Pater noster qui es in cælis, sanctificetur nomen tuum.

Oratio
Domini-
nica.

Adueniat regnum tuum.

Fiat voluntas tua sicut in cælo & in terra.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

Et

DE ORATIONE.

Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

Et ne nos inducas in temptationē. Sed libera nos à malo : quia tuum est regnum, potentia, & gloria in secula, Amen.

M. Arbitraris ne licere vt alia precandi forma vtamur?

A. Tametsi breui hoc compendio, quæ christiano cuius expetenda sunt, abundè contineantur, non tamen in eas Christus nos hac precatione redegit angustas, vt alijs aut verbis aut orandi formis vti non liceat. Proposuit autem in hac oratione certa quædam & præcipua capita, ad quæ preces nostræ omnes referantur. Petat autē quisque à Deo iuxta presentis necessitatis

D E O R A T I O N E .

statis rationem, Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dicit CHRISTVS, dabit vobis.

M. Postquam autem in ea oratione nihil sit aut ambiguum aut extra propositum, libet audire quid de ea sentias.

A. Sentio quod verba prefeferunt.

M. Nihil igitur hic tibi retrusum aut reconditum, nihil difficile intellectu videtur?

A. Nihil, siquidem ne CHRISTVS quidem ipse voluit vt in ea quicquam esset aut obscurum, aut procul à captu nostro remotum, presertim cum ad omnes ex æquo pertineat, ac tam doctis quàm rudibus in primis sit necessaria.

M. Proinde expone mihi paucis partes seorsim singulas.

f. i.

A.

D E O R A T I O N E.

A. Cum dicam: Pater noster qui es in coelis. id mecum cogito, fieri non posse. quin me audiat, quin preces meae illi placeant: sum enim illi filius, (licet inutilis & minime obsequens) & ille contra mihi est benignus Pater, ad ignoscendum & condonandum paratissimus.

M. Cur autem in coelo eum dicis: est ne in aliquo coeli certo & definito loco? Quid est quod de se ipso dicit, Ego Coelum & terram impleo: & Coelum mihi sedes est, terra autem subsellium pedum meorum.

A. De hac re superius quaedam, quibus ista adiungere libet: Principio, quoties à nobis dicitur (qui es in coelis) perinde est ac si dicas
coele-

DE ORATIONE.

coelestis & diuinus. Nam de coelesti nostro patre cogitatio nostra sublimior esse debet, quàm quæ est de terreno. Et in coelis etiam ob id esse dicitur, quod in sublimi atque coelesti regione Dei, præclara & admiranda opera se illustrius & magnificentius declarant atque iam in æterna et plena felicitate esse demonstratur, cum nos adhuc in terris misere atque calamitose à patria exulemus. Deinde quemadmodum cœlum immensa capacitatis suæ amplitudine omnem locum amplectitur, circumdat terram; circumdat maria, nec locus aliquis est, qui à cœli capacitate queat abscondi, quoniam omnipotentis momento rebus omnibus præsens est. Sic ex eo licet in-

D E O R A T I O N E .

A. Cum dicam: Pater noster qui es in coëlis. id mecum cogito, fieri non posse quin me audiat, quin preces meæ illi placeant: sum enim illi filius, (licet inutilis & minime obsequens) & ille contra mihi est benignus Pater, ad ignoscendum & condonandum paratissimus.

M. Cur autem in coëlo eum dicis? est ne in aliquo coëli certo & definito loco? Quid est quod de se ipso dicit, Ego Coelum & terram impleo: & Coelum mihi sedes est, terra autem subsellium pedum meorum.

A. De hac re superius quædam, quibus ista adiungere libet: Principio, quoties à nobis dicitur (qui es in coëlis) perinde est ac si dicas coele-

DE ORATIONE.

coelestis & diuinus. Nam de coelesti nostro patre cogitatio nostra sublimior esse debet, quàm quæ est de terreno. Et in coelis etiam ob id esse dicitur, quod in sublimi atque coelesti regione Dei, præclara & admiranda opera se illustrius & magnificentius declarant atque iam in æterna et plena felicitate esse demonstratur, cum nos adhuc in terris misere atque calamitose à patria exulemus. Deinde quemadmodum cœlum immensa capacitatis suæ amplitudine omnem locum amplectitur, circundat terram; circundat maria, nec locus aliquis est, qui à cœli capacitate queat abscondi, quoniam omnipotentis momento rebus omnibus præsens est. Sic ex eo licet in-

DE ORATIONE.

telligere, Deum omni in loco, re-
bus omnibus adesse, videt, audit,
moderatur res omnes, ipse existens
spiritus ab omni mortali & terre-
na conditiōe remotissimus. Cuius
rei testis est Hieremias Propheta:
Non Deus de propīquo ego: (di-
cit Dominus) & non Deus de lon-
ginquo: Num abscondet se quis-
quam in latebras, vt eum videre
nequeam: Hæc oratio est valde ef-
ficax, qua timor nobis incutiatur,
ne tam late regnantem Dominum
offendamus, quacūq; adducimur vt
certo credamus eum auditurum
nos, si quando necessitas incumbat:
est enim & semper & in omni lo-
co præsens. Hoc igitur iacto funda-
mento, & tam suauī & iucundo
ingressu præfixo, sequitur precati-
onis

DEORATIONE.

tionis dominice prima pars, in qua
petimus, vt non solum nos, sed
quicumque etiam sunt alij, nomen
eius sancte honoremus, reueren-
mur, adoremus.

M. Quomodo hoc fit?

A. Dicam: Tum demum hoc fit,
cum omissis illis omnibus qui no-
men deorum sortiuntur, siue in
cœlo, siue in terra, siue in templis
varijs figuris & imaginibus ado-
rentur, solum hunc nostrum pa-
trem agnoscamus, & precemur ve-
rū Deum & filiū eius Iesum Chri-
stum quem ipse misit, & eum solū
cū vite integritate, et innocētia pu-
ris & infucatis precibus sollicitem?

M. Recte quidem dixisti, Perge
quæso.

A. Secundo loco petimus, vt ad-
f. iij. ueniat

DE ORATIONE.

ueniat regnum eius, Adhuc enim non videmus res omnes Christo esse subiectas, non videmus, vt lapis de monte abscissus sit sine opere humano, qui contriuit & in nihilum redegit statuam descriptā à Daniele, vt petra sola, qui est Christus, occupet & obtineat totius mundi imperium à patre concessum. Adhuc non est occisus antichristus, quo fit vt nos desideremus & precemur ut id tandem aliquando contingat & impleatur, vtq̃ solus Christus regnet cum suis sanctis secundum diuinas promissiones, vtq̃ viuat & domine- tur in mundo iuxta sancti Euangelij decreta, non autem iuxta traditiones & leges hominum, & voluntatem Tyrannorum mundi.

M.

DE ORATIONE.

M. Faxit Deus, vt regnum eius
adueniat quam citiffimè.

A. Porrò cum filiorum fit, vt ad
patrum voluntatem vitam institu-
ant, non autem è contra, vt patres
ad filiorum volūtates fe deflectant,
(quando quidem voluntas noſtra
plærunq̃ affectionum titillatione,
& cupiditatum motu trahitur ad
eas res peragēdas, quæ omnino Deo
diſplicent) rationi conſentaneum
eſt, vt è coeleſtis patris nutu toti
pēdeamus, vtq̃ diuino illius impe-
rio nos penitus ſubijciamus. quare
hanc ob cauſam precamur, vt nos
omnes mortales non aliter illius
mandatis ſimus audientes, quàm
ſol & luna & reliquæ ſtellæ coele-
ſtes, quæ cū ſtatis motibus & per-
enni agitatione, tum indefeſſis
f. iij. ter-

DE ORATIONE.

terram radijs illustrando perpetuò
 diuinam voluntatem exequuntur:
 aut veluti coelestis Angeli & cete-
 ri diuini spiritus, illi per omnia ob-
 temperemus, qui omnem dant ope-
 ram ad diuina iussa sedulo ad im-
 plenda. Deinde petere nos docet
 à coelesti Patre panem nostrum:
 quo significat non cibum modò,
 verum etiam res alias omnes ad vi-
 tam tuendam conseruandamq; ne-
 cessarias, vt Deum solum intelliga-
 mus esse authorem rerum omniũ,
 qui efficit & vt crescant, & vt abun-
 dent terræ prouentus. Quamob-
 rem par est, vt eum solum precibus
 compellemus, qui (iuxta Dauidis
 oraculũ) omnia & pascit & tuetur.

M. Sunt qui hunc locum intelli-
 gant de pane cuius meminit Chri-
 stus

DE ORATIONE.

stus, Ioan. sexto, id est, de vera cognitione & gustu CHRISTI, pro nobis nati & mortui, quo fidelis anima pascitur. In causa autem cur sic colligant, est Græcum quod hic legitur vocabulum *ωδύσιον*, qua voce volunt exprimere supernaturale, spirituale, coelestem & diuinum. Hunc sensum non reiicio, potest enim vtraque interpretatio huic loco apte accomodari. Sed Panem cur vocat quotidianum (quod etiā per vocem *ἐπιδύσιον*, significatur:

A. Panem sane quotidianum petimus, qui nobis perpetuò adsit & comitetur assidue, vt finem & modum sitienti desyderio & gulæ insatiabili imponeret, ne alioqui essemus (vt CHRISTVS loquitur) in crastinū solliciti, quoniam

DE ORATIONE.

crastinus dies curam habebit sui-
 sius: adueniet enim non sine suo
 incommodo et sollicitudine, quare
 rationi consentaneum non est, vt
 dies vnus malū alterius aggrauet,
 satis namque erit id quotidie pete-
 re, quod pater noster benignissi-
 mus paratus est quotidie imparti-
 re. Sequitur quinta petitio, qua pa-
 trem precamur, vt nobis dimittat
 debita & delicta que cōmisimus.
 Hæc certe petitio est vehementer
 necessaria, cum nemo viuat morta-
 lium immunis à peccato. Hic igi-
 tur fiducia omnis nostri abiicienda
 est, hic cristæ dimittendæ, hic
 precādus est pater noster clemētis-
 simus, vt in gratiam & amorē Iesu
 Christi filij sui & charissimi et obse-
 quētissimi innumeras nobis offēsas
 con-

DE ORATIONE.

condonet, remittat ac de libro penitus deleat. Memores autē nos hic interi esse decet pacti nobis cū Deo initi, siquidem petimus, vt Deus ita nobis remittat peccata nostra, vt hijs qui nos offenderint, ipsi remittimus: proinde necessarium est vt ignoscamus, vt remittamus omnibus offensas omnes, cuiuscunque aut generis sint aut conditionis. Si remiserimus hominibus errata sua, remittet nobis pater noster coelestis errata nostra.

M. Si hæc ita fierent, mi fili, non tot lites, non tot contentiones, non aut tot aut tam graues discordiæ, inimicitiae, atque odia inter homines hodie grassarentur, nunc autē dum quisque sic sibi placet, vt ne tantillum de suo iure velit discedere

DE ORATIONE.

re, siue de honore loquaris, siue de opibus, siue de re alia quauis: nō raro solet vsu venire, vt & opes & honores, & vitam ipsam vna amittant, nec non fauorem diuinum & æternam gloriam à se prorsus repellant atq̃ auertant. Te autem, mi fili, nec fugere debet præceptum CHRISTI, neq̃ quod docet Paulus ne sinas te vinci à malo, id est ne sinas te aliorum offensa eo adduci, vt malum malo rependas, imo vince bono malum, nempe benefaciendo illi, qui tibi male fecit, atque eum benigne tractando, qui hostē se tibi præbuerit etiā acerbissimū. Perge porro ad sextam petitionē.

A. Pergam vt iubes libenter. Quandoquidem igitur debiles & infirmi & mille periculis, mille
ten

tenta
bend
rati,
leuiss
instru
appe
serpe
diabo
in tal
addu
deser
us no
boli
pis o
sus i
bes
cept
dum
trad
M,

DE ORATIONE.

tentationibus expositi, ad succumbendum faciles, ad cedendum parati, occasionibus quibusvis etiam leuissimis, vel hominibus malitia instructis, vel concupiscentiæ & appetitioni propriæ, vel tandem serpenti astuto & malitioso, id est diabolo, oramus Patrem ne nos in tales difficultates aut periculum adducat, neque in ipso discrimine deferat, quin si eo ventum sit, ut prius nos de imminente malo & diaboli machinis (authoris & principis omnis mali) eripiat, quam prorsus in exitium precipitemur. Habes iam paucis venerandæ præceptor, nisi quid inter narrandum exciderit, quæ à te mihi sunt tradita.

M, Quia tuum est regnum potentia

DE ORATIONE.

re, siue de honore loquaris, siue de opibus, siue de re alia quauis: nō raro solet vsu venire, vt & opes & honores, & vitam ipsam vna amittant, nec non fauorem diuinum & æternam gloriam à se prorsus repellant atq; auertant. Te autem, mi fili, nec fugere debet praeceptum CHRISTI, neq; quod docet Paulus ne sinas te vinci à malo, id est ne sinas te aliorum offensa eo adduci, vt malum malo rependas, imo vince bono malum, nempe benefaciendo illi, qui tibi male fecit, atque eum benigne tractando, qui hostē se tibi prębuerit etiā acerbissimū. Perge porro ad sextam petitionē.

A. Pergam vt iubes libenter. Quandoquidem igitur debiles & infirmi & mille periculis, mille
ten-

tent
ben
rati
leui
instr
app
serp
diab
in ta
add
defe
us n
boli
pis
sus
bes
cep
dun
trac
M.

DE ORATIONE.

tentationibus expositi, ad succumbendum faciles, ad cedendum parati, occasionibus quibusvis etiam leuissimis, vel hominibus malitia instructis, vel concupiscentiæ & appetitioni propriæ, vel tandem serpenti astuto & malitioso, id est diabolo, oramus Patrem ne nos in tales difficultates aut periculum adducat, neue in ipso discrimine deserat, quin si eo ventum sit, ut prius nos de imminente malo & diaboli machinis (authoris & principis omnis mali) eripiat, quam prorsus in exitium precipitemur. Habes iam paucis venerandæ præceptor, nisi quid inter narrandum exciderit, quæ à te mihi sunt tradita.

M, Quia tuum est regnum potentia

DE ORATIONE.

tia & gloria in sæcula, Amen.

Cur ista periodo voluit Christus nostras preces absolui?

A. Partim vt certam nostrā fiduciā testaremur obtinēdi omnia ea quę antea postulauimus. Nihil enim est quod is dare vel non possit, vel nolit si ex fide rogetur, qui cuncta regit & gubernat, qui omnia potest, quique infinita gloria est ornatus. Hęc vbi de Deo patre nostro commemoramus, nullus in animo dubitationi relinquitur amplius locus, quā suspicemur nos repulsam esse passuros. Partim nobis ipsis ostendimus ita dicendo, quā sit consentaneum ab vno Deo petere, cum nullus citra eum tam illustri gloria fulgeat, adeò late regnet, atque tantarum sit virium, vt vel ei obistere

DEORATIONE.

obstare possit, quin pro sua voluntate largiatur quęcunq; decreuerit, vel iam nobis ab ipso donata, valeat auferre. Nullumq; malum nostrum vsq; adeo magnum est, quod eius incredibili vi, gloria, & sapientia, non sit à nobis propulsandum.

M. Probo breuem hanc tuam qualemcunque declarationem, mi fili, nec videtur omissum quicquam quod dictum oportuit. Interim tamen hoc vnum addere libet: Summa & præcipua res quę in precatione requiritur, est vt extra omnem dubitationem firmiter credamus, Deum patrem nostrum id quod petimus daturum, modo nec sit inutile nobis qui accipiamus nec indignum illo qui det: nam qui non est certus sed dubius, non putet

DE ORATIONE.

putet se quicquam à Deo impetraturum, iuxta Iacobi sententiam. Iam video, chare fili, quā diligenter & studiose applicasti animum ad ea, quæ à me tibi proposita sunt, quamcūq; pie & sancte de vero Dei cultu, deq; mutuis in proximum officijs cogites. Superest vt deinceps vitam sic instituas tuam, ne cognitio hæc plane cœlestis & diuina, in te torpeat, ac perinde iaceat atq; in carnis tumultu inanimis & mortua: Imo fac vt totus pijs huiusce studijs continenter ac sedulo incumbas, & viues non in hac solum præsenti vita, verū etiam in futura, quæ multo quam hæc præsens & melior est & beatior: habet enim pietas promissionem non in hac vita solum, sed et
tiana

tiam in futura, iuxta sententiam Pauli. Opere pretium igitur est, ut pietatem sedulo sectemur, quæ viam plane nobis ad coelum aperit, si modo eò aspirare velimus. Pietatis autem primum officium est (quod à te quàm optime iam est explicatum) cognoscere Deum solum, & solum eum appetere ut summum bonum, timere ut dominum, amare & venerari ut patrem, vna cum filio eius seruatore nostro Iesu Christo. Hic ille est qui nos & genuit & regenerauit: hic demum ille est qui principio dedit & vitam & animam, qui tuetur, qui saluat, qui vitæ nos beat æternitate. Huic pietati prorsus contraria est impietas, superstitio vero & hipocrisis imitantur quidem eā
 g. i, & præ-

C A T H E C H I S M V S.

& præferunt, quum longissime
tamen ab omni pietate discrepent:
atq; ideo vt pestis & venena anime
& salutis nostræ hostes immanissi-
mos, euitare debemus: proximum
vero pietatis officium, hominem
quemuis, veluti fratrem diligere.
Nam si Deus nos omnes in initio
creauerit, si nos pascat & regat, si
deniq; habitationis nostrę in immē-
sa hac mūdi fabrica causa sit & pa-
rens, non potest Fratris nomen nō
aptissime nobis conuenire, adeoq;
tanto arctiori inuicem vinculo eri-
mus colligati, quanto propius ad
Christum accedamus, qui est fra-
ter noster, primogenitus & natu-
maximus, quem qui non nouit, qui
non tenet, reuera iniustus est, & in
populo Dei locum non habet. Ille
enim

CATHECHISMVS.

enim radix & fundamentum est
 omnis æquitatis & iustitię, & mēri-
 bus nostris naturales quasdā præ-
 ceptiōes instillauit, Fac idē inquit
 alteri, quod tibi vis fieri: caue igi-
 tur ne quicquam illi facias, quod
 non libenter ipse patiāris. Semper
 ex proprio ingenio atq; sensu me-
 tiri alienum. Si pati iniuriam du-
 rum & graue sit, si quod tibi facit
 alius, iniquum videatur, transfer
 idem iudicium in personam pro-
 ximi quod in te fertis, & videbis
 te non minus inique facere si noce-
 as alteri, quā alij faciunt qui tibi
 nocuerint: si hic pedem fortiter fi-
 geremus, si huc omni studio nitere-
 mur, ipsum teneremus innocentie
 fastigium. Siquidem gradus pri-
 mus est nulli offensionem præbe-
 re,

CATECHISMVS.

re:proximus,cunctos quantum in nobis est, iuuare, id si minus poterimus, saltem omnibus bene velle & precari. Tertius, qui horum omnium summus & perfectissimus habetur, est etiam inimicis benefacere, qui nos iniurijs afficiunt. Cognoscamus igitur nosmetipsos, tollamus quę in nobis sunt vitia, atq; in eorum loco virtutes plantemus, non aliter quam Agricole, qui primum, spinas tribulos, ac vitiosas herbas ex agris suis incultis & neglectis auferre & penitus eradicare solent: deinde verò bona & frugifera semina vndiq; dispergunt, & terre visceribus iniiciunt, quę tempore bonas fruges producant: eundē in modum & nos agamus: Imprimis enim operam demus

CATECHISMVS.

mus, vt prauas & vitiosas cupiditates tollamus penitus è mentibus nostris, postea autem mores sanctos & Christianis pectoribus dignos, inseramus. Qui si rore verbi diuini spergantur & foecundentur, siq̃ calore foueantur, spiritus coelestis fructum, haud dubie proferet vberimum, immortalitatis & beatæ vitæ, quàm Deus per

CHRISTVM electis suis ante

te iacta fundamēta mundi

preparauit. Cui sit

omnis honor &

gloria.

AMEN.

Catechismi finis.

CHIT CHIT CHIT

Group 1: 100% of the group

44-38861-5425 115# 61111103 301111

[Faint, illegible text]

1979

STATION 10. 2000 ft. 1000 ft.

1917

1910

[Faint, illegible text]

100

1897

52 212 222 232 242

1911

[illegible]

23. 1940

Article

[illegible]

1912

100

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

[illegible]

100

Articuli de quibz

BVS IN SYNODO
Londinensi Anno Dom. M. D. LII.
ad tollendam opinionum dissensionem & consensum uere religionis firmandum, inter Episcopos & alios eruditos viros conuenerat. REGIA
authoritate in lucem
editi.

*De fide in Sacrosanctam
Trinitatem.*

NVS EST VIVUS ET VERUS DEUS, eternus, incorporeus, impartibilis, impassibilis, immensae potentiae.

ARTICVLI

potentiæ, sapientiæ, ac bonitatis,
creator & conseruator omnium,
tum visibilium tum inuisibilium.
Et in vnitate huius diuinæ naturæ
tres sunt personæ, eiusdem essen-
tiæ, potentiæ, ac eternitatis, Pater,
Filius, & Spiritus sanctus.

2.

*Verbum Dei, uerum hominem
esse factum.*

Filius qui est verbum patris,
in vtero beatæ Virginis, ex illi-
us substantia naturam humanam
assumpsit, ita vt duæ naturæ, diuina
& humana, integre atq; perfe-
cte in vnitate personæ fuerint
inseperabiliter coniunctæ, ex qui-
bus est vnus **CHRISTVS**, ve-
rus Deus & verus homo, qui ve-
re

RELIGIONIS.

repassus est, crucifixus, mortuus
& sepultus, ut patrem nobis recō-
ciliaret, essetq; hostia non tantum
pro culpa originis, verum etiam
pro omnibus actualibus homi-
num peccatis.

3.

De descensu Christi ad Inferos.

Quemadmodum CHRISTVS
pro nobis mortuus est & sepul-
tus, ita est etiam credendus ad
inferos descendisse. Nam corpus
vsq; ad resurrectionem in sepul-
chro iacuit, Spiritus ab illo emis-
sus, cū spiritibus qui in carcere siue
in inferno detinebantur, fuit, illis-
que prædicauit, quemadmodum
testatur Petri locus.

X

g.v.

Re

ARTICULI.

4. *Resurrectio Christi.*

Christus vere à mortuis resurrexit, suumq; corpus cū carne, ossibus, omnibusq; ad integritatem humanæ naturæ pertinentibus, recepit, cum quibus in cœlum ascendit, ibiq; relidet quoad extremo die ad iudicandos homines reuertatur.

*Diuinæ Scripturæ doctrina
sufficit ad salutem.*

Scriptura sacra continet omnia quæ sunt ad salutem necessaria, ita ut quicquid in ea nec legitur neq; inde probari potest, licet interdum à fidelibus, ut pium & conducibile ad ordinem & decorum admittatur, attamen à quoquam
non

ARTICVLI.

non exigendum est, vt tanquam articulus fidei credatur, & ad salutis necessitatem requiri putetur.

*Vetus Testamentum non est
reijciendum.*

Testamentum Vetus, quasi Nouo contrarium sit, non est repudiandum, sed retinendum, quandoquidem tam in veteri quàm in nouo per CHRISTVM qui vnicus est mediator Dei & hominum, Deus & homo, æterna vita humano generi est proposita. Quare non sunt audiendi, qui veteres tantum in promissiones temporarias sperasse confingunt.

Symbola tria.

Symbola tria, Niceni, Athanasij,
&

ARTICVL I

& quod vulgo Apostolicum appellatur, omnino recipienda sunt. Nam firmissimis diuinarum scripturarū testimonijs probari possunt

Peccatum Originale.

Peccatum originis non est (vt fabulantur Pelagiani, & hodie Anabaptistę repetūt) in imitatione Adami sitū, sed est vitium & deprauatio nature cuiuslibet hominis ex Adamo naturaliter propagati: qua fit ut ab originali iusticia, q̃ longissime distet, ad malum sua natura propendeat, & caro semper aduersus spiritum concupiscat: vnde in vnoquoq̃ nascentium, iram Dei atq̃ damnationem meretur. Manet etiam in renatis hæc nature deprauatio, qua fit vt affectus carnis

RELIGIONIS.

nis, græcæ *φρόνημα σαρκός*, quod alij
sapientiam, alij sensum, alij affectū,
alij studium vocant, legi Dei non
subijciatur. Et quanquam renatis
& credentibus nulla propter
CHRISTVM est condemnatio,
peccati tamen in sese rationem ha-
bere concupiscentiam fatetur A-
postolus

10
De libero arbitrio.

Absque gratia Dei, quæ per
Christum est, nos preueniente vt
velimus, & cooperante dum volu-
mus, ad pietatis opera facienda, quæ
Deo grata sint & accepta, nihil va-
lemus.

De Gratia.

Gratia Christi, seu spiritus san-
ctus qui per eundem datur, cor
lapi-

A R T I C V L I.

lapideum aufert, & dat cor carne-
um. Atq; licet ex nolentibus quæ
recta sunt, volentes faciat, & ex
volentibus praua, nolentes reddat,
voluntati nihilominus violentiam
nullam infert. Et nemo hac de cau-
sa, cum peccauerit, seipsum excusa-
re potest, quasi nolens aut coactus
peccauerit, vt eam ob causam accu-
sari non mereatur aut damnari.

De Hominis iustificatione.

Iustificatio ex sola fide IESV
CHRISTI, eo sensu quo in Homelia
de iustificatione explicatur, est cer-
tissima & saluberrima christiano-
rum doctrina.

Opera ante iustificationem.

13
Opera quæ fiunt ante gratiam
Christi

A R T I C V L I .

CHRISTI, & Spiritus eius afflatū,
cum ex fide Iesu CHRISTI non
prodeant, minime Deo grata sunt.
Neque gratiam (vt multi vocant) de
congruo, merentur, Imo cum non
sint facta vt Deus illa fieri voluit
& præcepit, peccati rationem ha-
bere non dubitamus.

Opera Supererogationis.

Opera quæ Supererogationis ap-
pellant, non possunt sine arrogan-
tia & impietate prædicari, nam il-
lis declarant homines non tantum
se Deo reddere quæ tenentur, sed
plus in eius gratiā facere quàm de-
berent: cum aperte CHRISTVS di-
cat, Cum feceritis omnia quæcumque
præcepta sunt vobis, dicite: Serui
inutiles sumus.

Nemo

ARTICVLI

*Nemo præter Christum est
sine peccato.*

15.

CHRISTVS in nostræ nature
veritate, per omnia similis factus
est nobis, excepto peccato, à quo
prorsus erat immunis, tū in carne
tum in spiritu. Venit vt agnus abs-
que macula esset, qui mundi pec-
cata per immolationem sui semel
factam tolleret: & peccatum (vt
inquit Ioannes) in eo non erat. sed
nos reliqui e: iam baptizati, & in
Christo regenerati, in multis ta-
men offendimus omnes, & si dixe-
rimus quia peccatum non habe-
mus, nos ipsos seducimus, & veri-
tas in nobis non est.

ARTICVL I.

De peccato in spiritũ sanctum.

Non omne peccatum mortale post baptismum voluntarie perpetratum, est peccatum in spiritum sanctum & irremissibile: proinde lapsis à baptismo in peccata, locus penitentię non est negandus. Post acceptum spiritum sanctum possumus à gratia data recedere atq; peccare, denuoq; per gratiam dei resurgere ac resipiscere. Ideoq; illi damnandi sunt, qui se quamdiu hic uiuant, amplius non posse peccare affirmant, aut vere resipiscentibus poenitentię locum denegant.

Blasphemia in spiritum sanctum.

Blasphemia in Spiritum Sanctum, est cum quis verborum
h. i. Dei

ARTICVL I.

Dei manifeste perceptam veritatem, ex malitia & obfirmatione animi, conuitijs infectatur, & hostiliter insequitur. Atq; huiusmodi, quia maledicto sunt obnoxij, grauissimo sese adstringunt sceleri. Vnde peccati hoc genus Irremissibile à Domino appellatur, & affirmatur.

De prædestinatione & electione.

Prædestinatio ad vitam, est æternum Dei propositum, quo ante iacta mundi fundamenta suo consilio, nobis quidem occulto, constanter decreuit eos quos elegit ex hominum genere, à maledicto & exitio liberare, atq; vt vasa in honorẽ efficta, per Christum ad æternam salutem adducere: vnde qui tam præclaro

ARTICVL I.

claro Dei beneficio sunt donati, illi spiritu eius, oportuno tēpore operante, secundum propositum eius vocantur vocationi, per gratiam parent, iustificantur gratis, adoptantur in filios, vnigeniti I E S V C H R I S T I imagini efficiuntur conformes, in bonis operibus sancte ambulant, & demum ex Dei misericordia pertingunt ad sempiternam felicitatem.

Quemadmodum prædestinationis & electionis nostrę in Christo pia cōsideratio, dulcis, suavis, & ineffabilis consolationis plena est vere p̄is, & his qui sentiunt in se vim spiritus C H R I S T I, facta carnis, & membra quę adhuc sunt super terram mortificantem, animumq; ad cœlesta & superna rapi-

h. ij. pi-

ARTICVLI.

pientem, tum quia fidem nostram
 de eterna salute consequenda per
 Christum, plurimum stabilit atq;
 confirmat, tum quia amorem no-
 strum in Deum vehementer accen-
 dit: Ita hominibus curiosis, carna-
 libus, & spiritu CHRISTI destitu-
 tis, ob oculos perpetuò versari præ-
 destinationis Dei sententiam, per-
 niciosissimū est precipitium, vnde
 illos diabolus pertrudit vel in des-
 perationem, vel in eque pernicio-
 sam impurissime vite securitatem.
 Deinde licet prædestinationis de-
 creta sunt nobis ignota, promissio-
 nes tamen diuinas sic amplecti o-
 portet, vt nobis in sacris literis ge-
 neraliter propositę sunt: & Dei vo-
 luntas in nostris actionibus ea se-
 quenda est, quàm in verbo Dei ha-
 bemus

ARTICVL I.

bemus diserte reuelatam.

*Tantum in nomine Christi speranda
est æterna salus.*

18.

Sunt & illi anathematizandi
qui dicere audent, vnumquemq;
in lege aut secta quam profitetur
esse seruandum, modò iuxta illam
& lumen nature accurate vixerit:
cum sacre litere tantum I E S V
C H R I S T I nomen prædicent, in
quo saluos fieri homines oporteat.

*Omnes obligantur ad moralia
legis præcepta seruanda.*

Lex à deo data per Mosē, licet quo
ad ceremonias & ritus, christianos
nō astringat, neq; ciuilia eius præcep
ta in aliqua Repub. necessario reci
pi debeāt, nihilomin⁹ ab obediētia

h. iij. man.

ARTICVL I.

mādatorū quæ Moralia vocātur, nullus quantumuis christianus est solutus: quare illi non sunt audiendi, qui sacras litteras tantum infirmis datas esse perhibent, & spiritum porpetuò iactant, à quo sibi quæ prædicant suggeri asserunt, quanquam cum Sacris litteris apertissime pugnent.

De Ecclesia.

Ecclesia CHRISTI, visibilis est coetus fidelium, in quo verbum Dei purum prædicatur, & sacramenta quoad ea quæ necessario exiguntur, iuxta Christi institutum recte administrantur.

Sicut errauit Ecclesia Hierosolymitana, Alexādrina, & Antiochena, ita & errauit ecclesia Romana,

non

ARTICVL I.

non solum quoad agenda & ceremoniarum ritus, verum in his etiam quæ credenda sunt.

De Ecclesiæ authoritate.

Ecclesiæ non licet quicquam instituire, quod verbo Dei scripto aduersetur: neq; vnum scripturæ locum sic exponere potest, vt alteri contradicat: quare licet ecclesia sit diuinorum librorum testis & conseruatric, attamen vt aduersus eos nihil decernere, ita præter illos nihil credendum de necessitate salutis debet obtrudere.

De authoritate conciliorum generalium.

Generalia concilia sine iussu &
h, iij vo-

volūntate Principum congregari non possunt: & vbi conuenerint, quia ex hominibus constant, qui non omnes spiritu & verbis Dei reguntur, & errare possunt & interdum errarunt, etiam in his quę ad normam pietatis pertinent: ideo quę ab illis constituntur, vt ad salutem necessaria, neq; robur habent neq; auctoritatem, nisi ostendi possūt ē sacris literis esse desumpta.

De Purgatorio.

Scholasticorum doctrina de Purgatorio, de Indulgentijs, de veneratione & adoratione tum Imaginum tum reliquiarum, necnon de inuocatione sanctorum, res est futilis, inaniter conficta, & nullis scripturarum testimonijs innititur,

nititur, immo verbo Dei perniciose contradicit.

*Nemo in Ecclesia ministret
nisi uocatus. 23*

Non licet cuiquam sumere sibi munus publice predicandi, aut administrandi Sacramenta in Ecclesia, nisi prius fuerit ad hæc obeunda legitime vocatus et missus. Atque illos legitime vocatos & missos existimare debemus, qui per homines, quibus potestas vocandi ministros atque mittendi in vineam Domini publice concessa est in ecclesia, cooptati fuerint & asciti in hoc opus.

*Agendum est in ecclesia lingua quæ
sit populo nota.*

Decentissimum est & verbo Dei maxime congruit, ut nihil in ecclesia
h.v. pub.

ARTICVL I.

publice legatur aut recitetur lingua populo ignota, Idēq Paulus fieri vetuit, nisi adesset qui interpretaretur.

De Sacramentis.

Dominus noster Iesus CHRISTVS Sacramentis numero paucissimis, obseruatu facillimis, significatione præstantissimis, societatem noui populi colligauit, sicuti est Baptismus & Coena Domini.

Sacramenta non instituta sunt à Christo vt spectarentur aut circumferretur, sed vt rite illis vteremur: & in his dūtaxat qui digne percipiunt, salutarem habent effectum, idēq non ex opere (ut quidam loquuntur) operato. quę vox vt peregrina est & sacris litteris ignota, sic pa-

ARTICVLII.

parit sensum minime pium, sed admodum superstitiosum: qui vero indigne percipiunt, dampnationē (vt inquit Paulus) sibi ipsis acquirunt.

Sacramenta per verbum Dei instituta, non tantum sunt notę professionis christianorum, sed certa quaedam potius testimonia & efficacia signa gratię, atq; bonę in nos voluntatis Dei, per quę inuisibiliter ipse in nobis operatur, nostram q̃ fidem in se non solum excitat, verum etiam confirmat.

Ministorum malitia, non tollit efficaciam institutionum diuinarum.

Quamuis in ecclesia visibili, bonis mali sint semper admixti, atq; interdum ministerio verbi & sacramento-

ARTICVLII.

mētorum administrationi pręsint,
tamen cum non suo sed Christino
mine agant, eiusq; mandato & au-
thoritate ministrēt, illorum mini-
sterio vti licet, cum in verbo Dei
audiendo, tum in Sacramentis per-
cipiendis: neq; per illorum malitiā
effectus institutorum Christi tol-
litur, aut gratia donorum Dei mi-
nuitur quoad eos, qui fide & rite
sibi oblata percipiunt, quæ prop-
ter institutionem CHRISTI
& promissionem efficacia sunt, li-
cet per malos administrentur.
Ad Ecclesię tamen disciplinam
pertinet, vt in eos inquiratur accu-
senturq; ab hīs, qui eorum flagitia
nouerint, atq; tandem iusto con-
uicti iudicio, deponantur.

De

ARTICVL I.

De Baptismo.

Baptismus, non est tantum signum professionis ac discriminis nota, qua Christiani à non Christianis discernuntur, sed etiam est signum regenerationis, per quod tanquam per instrumentum recte Baptismum suscipientes, Ecclesiae inseruntur, promissiones de remissione peccatorum atque adoptione nostra in filios Dei per Spiritum Sanctum visibiliter obsignantur, fides confirmatur, & vi diuinæ inuocationis, gratia augetur. Mos Ecclesiae baptizandi paruulos & laudandus est, & omnino in Ecclesia retinendus.

De

A R T I C V L I.

De Cœna Domini.

Coena Domini non est tantum
signum mutue beneuolentiæ chri-
stianorum inter sese, verum potius
est sacramentum nostræ per mor-
tem Christi redemptionis. Atque
adeo rite, digne & cum fide su-
mentibus, panis quem frangimus
est communicatio corporis Chri-
sti: Similiter poculum benedictio-
nis, est communicatio sanguinis
CHRISTI.

Panis & vini transubstantiatio
in Eucharistia, ex sacris literis pro-
bari nō potest, sed apertis scriptu-
re verbis aduersatur, & multarum
superstitionum dedit occasionem.

Quum naturæ humanæ veritas
requirat, vt vnus eiusdemq; homi-
nis

A R T I C V L I.

nis corpus in multis locis simul esse non posset, sed in vno aliquo & definito loco esse oporteat, idcirco C H R I S T I corpus, in multis & diuersis locis, eodem tempore, præsens esse non potest. Et quoniam, vt tradunt Sacrae literæ, C H R I S T V S in cœlum fuit sublatus, & ibi vsq; ad finem seculi est permanens, non debet quisquam fidelium carnis eius & sanguinis Realem & Corporalem (vt loquuntur) præsentiam in Eucharistia vel credere vel profiteri.

Sacramentum Eucharistiæ ex institutione C H R I S T I non seruabatur, circumferebatur, eleuabatur, nec adorabatur.

ARTICVLI

De unica Christi oblatione in cruce perfecta.

Oblatio Christi semel facta, perfecta est redēptio, propitiatio & satisfactio pro omnibus peccatis totius mundi, tam originalibus quàm actualibus; neq; præter illam vnicā est vlla alia pro peccatis expiatio. Vnde Missarum sacrificia, quibus vulgo dicebatur, sacerdotem offerre Christum in remissionem poenę aut culpę pro viuis & defunctis, figmenta sunt, & perniciosę imposturę.

*Cœlibatus ex uerbo Dei
præcipitur nemini.*

Episcopis, presbyteris & diaconis non est mandatum vt cœlibatū
voueant

ARTICVLI.

voueant: neq; iure diuino coguntur matrimonio abstinere.

Excommunicati uitandi sunt.

Qui per publicam Ecclesiæ denuntiationem rite ab vnitate ecclesiæ precisus est & excommunicatus, is ab vniuersa fidelium multitudine, donec per poenitentiam publice reconciliatus fuerit, arbitrio iudicis competentis, habendus est tanquam Ethnicus & Publicanus.

Traditiones Ecclesiasticæ.

Traditiones atq; cęremonias eadem non omnino necessarium est esse vbiq;, aut profus consimiles, nam & variæ semper fuerunt & mutari possunt pro Regionum
i. i. &

ARTICVL I.

& morum diuersitate, modo nihil contra Dei verbum instituatur.

Traditiones & cæremonias ecclesiasticas, quæ cum verbo Dei non pugnant, & sunt autoritate publica institutæ atq; probatæ, quisquis priuato consilio volens & data opera publice violauerit, is vt qui peccat in publicum ordinem ecclesiæ, quique lædit auctoritatem magistratus, & qui infirmorum fratrum consciëntias vulnerat, publice, vt ceteri timeant, arguendus est.

Homiliæ.

Homiliæ nuper ecclesiæ Anglicanæ per iniunctiones Regias traditæ atq; commendatæ, piæ sunt atque salutare, doctrinamq; ab
omni-

ARTICVLII.

omnibus amplectēdam continent:
quare populo diligenter, expedite
clareq; recitandæ sunt.

*De libro Precationum & cæ-
remoniarum Ecclesiæ Anglicanæ.*

Liber qui nuperrime auctorita-
te Regis & Parliamenti Ecclesiæ
Anglicanæ traditus est, continens
modum & formam orandi, & sa-
cramenta administrandi in ecclesia
Anglicana: Similiter & libellus
eadem authoritate editus De or-
dinatione ministrorum ecclesiæ,
quoad doctrinæ veritatem, p̄i
sunt, & salutari doctrinæ euangelij
in nullo repugnant sed congruūt,
& eandem non parum promouēt
& illustrent, atque ideo ab omni-
bus ecclesiæ Anglicanæ fidelibus

i. ij.

mem-

ARTICVLI.

membris, & maxime à ministris
verbi, cum omni promptitudine
animorum & gratiarum actione
recipiendi, appobandi, & populo
Dei commendandi sunt.

De ciuilibus Magistratibus.

Rex Angliæ est supremum caput
in terris post CHRISTVM eccle-
siæ Anglicanæ & Hibernicæ.

Romanus Pontifex nullam habet
iurisdictionem in hoc regno Angliæ.
Magistratus ciuilis est à Deo ordi-
natus atq; probatus, quamobrem
illi non solum propter iram, sed e-
tiam propter conscientiam obedi-
endum est.

Leges ciuiles possunt christianos
propter capitalia & grauius crimina
morte punire,

Chri

ARTICVL I.

Christianis licet ex mandato magistratus arma portare & iusta bella administrare.

Christianorum bona non sunt communia.

Facultates & bona christianorū non sunt communia, quoad ius & possessionem, vt quidam anabaptiste falso iactant, debet tamen quisque de his quæ possidet, pro facultatum ratione, pauperibus eleemosynas benigne distribuere.

Licet christianis iurare.

Quemadmodum iuramentum vanū & temerariū à Domino nostro Iesu Christo & ab apostolo eius Iacobo, christianis hominibus iter dictū esse fatemur, ita christianam
i. iij. reli-

ARTICVLI.

membris, & maxime à ministris
verbi, cum omni promptitudine
animorum & gratiarum actione
recipiendi, appobandi, & populo
Dei commendandi sunt.

De ciuilibus Magistratibus.

Rex Angliæ est supremum caput
in terris post CHRISTVM eccle-
siæ Anglicane & Hibernicæ.

Romanus Pontifex nullam habet
iurisdictionē in hoc regno Angliæ.
Magistratus ciuilis est à Deo ordi-
natus atq; probatus, quamobrem
illi non solum propter iram, sed e-
tiam propter conscientiam obedi-
endum est.

Leges ciuiles possunt christianos
propter capitalia & graua crimina
morte punire,

Chri

A R T I C V L I.

Christianis licet ex mandato magistratus arma portare & iusta bella administrare.

Christianorum bona non sunt communia.

Facultates & bona christianorum non sunt communia, quoad ius & possessionem, ut quidam anabaptiste falso iactant, debet tamen quisque de his quæ possidet, pro facultatum ratione, pauperibus eleemosynas benigne distribuere.

Licet christianis iurare.

Quemadmodum iuramentum vanum & temerarium à Domino nostro Iesu Christo & ab apostolo eius Iacobo, christianis hominibus iter dictum esse fatemur, ita christianam

i. iñ.

reli.

A R T I C V L I.

religionem minime prohibere censemus, quin iubente magistratu, in causa fidei & charitatis iurare liceat, modo id fiat iuxta Prophetæ doctrinam, in Iustitia, in Iudicio & Veritate.

*Resurrectio mortuorum
nondum est facta.*

Resurrectio mortuorum non adhuc facta est, quasi tantum ad animum pertineat, qui per CHRISTI gratiam à morte peccatorum excitetur, sed extræmo die quoad omnes qui obierunt, expectanda est: tunc enim vita defunctis (ut scripturæ manifestissime testantur) propria corpora, carnes & ossa restituentur, ut homo integer, prout vel recte vel perditè vixerit,
iuxta

ARTICVL I.

iuxta sua opera, siue præmia siue poenas re potet.

Defunctorum animæ neq; cum corporibus intereunt, neq; otiose dormiunt.

Qui animas defunctorum prædicant vsque ad diem iudicij absq; omni sensu dormire, aut illas afferunt vna cum corporibus mori, & extrema die cum illis excitādas, ab orthodoxa fide, quæ nobis in sacris litteris traditur, prorsus dissentiunt.

Millenarij.

Qui millenariorum fabulam reuocare conantur, sacris litteris aduersantur, & in Iudaica deliramenta sese præcipitant.

Non

ARTICVLI

Non omnes tandem seruandi sunt.

Hij quoque damnatione digni
sunt, qui conantur hodie pernicio-
sam opinionem instaurare, quod
omnes, quantumuis impij,
seruandi sunt tãdem, cum
definito tempore à iu-
sticiã diuina poenas de
admissis flagitijs
luerunt.

*Excusum Londini, apud Reginaldum
Wolffium, Regiæ Ma-
iestatis in Latinis
Typographum.*

ANNO DOMINI. M. D. LIII.